

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
 INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519, Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken-BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %/o. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar het alleen Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U gefegeerd afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Onze Regeering over Indië. — Het Zandberger Werk. — Van Week tot Week. — Ingezonden: — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften: — Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Mededeelingen. — Mataties van 7 tot 14 Nov. 1923.

Voor hen die NA 1 OCTOBER als lid dezer Vereeniging toetraden of alsnog toetreden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

Voor de Tropen
 is het beroemde merk
His Master's Voice
 GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCAgni, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.
 De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verleen hunne medewerking.
 ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij
WILLEM SPRENGER
 Agent der Gramophone Comp. Ltd.
 PASSAGE 46 TEL. H. 3778

Old England
NIJMAN & PHILIPS
 LADIES' AND GENTLEMEN'S TAILORS
 COOLSINGEL 129 — — — ROTTERDAM

BEZUIDENHOUT-GARAGE
 Telefoon B. 344
 Luxe Auto Verhuur-Inrichting
 Nette Bediening - Taxi Prijzen
Bezuidenhout 42

BESCHIKBAAR.

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

A.H.I.T.

Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, **Piet Heinstraat 2a**, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts **Alex Mertens**. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6-7 uur. Zondagsmorgens van 10-12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en luncht gij goed en goedkoop?
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Veedoerpalis en de Scheveningsche Kioschjes
is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen fooien.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES.

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Undergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz., 's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2759 Postrekening 69866
Weimarstraat 63, Den Haag.
In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.
Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.
Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordelige voorwaarden.
Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 Tel. Marnix 3820
Brood - Beschuit Banket
Gerageide bezorging in alle wijken van DEN HAAG, SCHEVENINGEN, REJSWIJK en WASSENAAR.

OUDERS

die hunne kinderen in Holland achter moeten laten voor studie of onderwijs, vinden een **degelijk, prettig TEHUIS** voor hen bij Mevr. Wed. Dr. L. J. A. BRAAKENBURG VAN BACKUM-SCHUYT VAN CASTRICUM, Prinsen Bolwerk 5 (bij 't Station), Haarlem, die verder gaarne gewenschte inlichtingen zal geven.

Onze Regeering over Indië.
(1848-1900).

IV.

Duymaer van Twist en Pahud.

Het Gouverneur-Generaalschap van Duymaer van Twist was de aanvang van een kenteringsperiode. Daarom beginnen wij met hem, omdat het hinken op twee gedachten feitelijk een einde gaat nemen en de nieuwe steer zich baan gaat breken. Dat daarmee samenviel het optreden van Multatuli, die zich vooral tegen Duymaer van Twist richtte, is een samenvallen van gebeurtenissen, die, hoewel beide dezelfde richting uitgaand, niet het minste verband met elkander hadden.

En wat de houding van Duymaer van Twist in de zaak-Max Havelaar aangaat: Multatuli heeft in zijn ideeën de behandeling van zijn beschuldigingen in de Kamer niet volledig weergegeven.

De heer Mijer had in de Kamerzitting, waarin die zaak behandeld werd, aangehouden, met het spreken voorbeeld van de verbanning van den Resident van Semarang door den Gouverneur-Generaal Duymaer van Twist, bewees, dat deze laatste er niet tegen op zag recht te doen.

De heer Duymaer van Twist heeft toen het volgende gezegd:

„Mijnheer de President,

Over het boek, dat hier ter sprake is gebracht, zal ik niet spreken. Ik geloof, dat de Kamer dit ook van mij niet zou verlangen. Ik meen, dat uit hetgeen de schrijver van dat boek gelieft te zeggen, voor mij geen verplichting tot verantwoording kan ontstaan en ik meen verder, dat hetgeen ik over dit boek of over den schrijver van dat boek zou kunnen zeggen, den schijn van partijdigheid niet zou kunnen ontgaan. Ik zal dus over dat boek niet spreken, maar ik kan er toch niet afzien een woord van dank te richten aan ons geacht medelid uit Zwolle, voor hetgeen hij te dezer gelegenheid aan deze Kamer heeft medegedeeld. Het zal u ten minste de overtuiging geven, dat de afgetreden Gouverneur-Generaal niet terugdeinsde om ook de voornaamste hoofden van Java te straffen, wanneer hunne schuld was gebleken na een behoorlijk onderzoek.” (Handelingen der Staten-Generaal 1860).

Multatuli nu geeft in zijn Ideeën van Van Twist's woorden een zeer partieel verslag, dat de kracht er aan ontnaemt.

Mr. Albertus Jacobus Duymaer van Twist had zich als Kamerlid doen kennen, als „voorzitter der grondwetsherziening, gematigd liberaal” en onderscheidde zich „door bekwaamheid, scherpzinnigheid, wilskracht en rechtschapenheid.”

Hij kwam in een zeer moeilijken tijd in Indië aan. Hij was 22 Januari 1851 benoemd tot Gouverneur-Generaal. Het plan van Baud om hem als een soort secundus te vergezellen, was afgestuit op den tegenstand van Thorbecke.

Van Twist kwam in den tijd, dat de aandacht van het moederland meer en meer op de Indische zaken gevestigd werd. Over cultuurstelsel en vrijen arbeid was de strijd geopend en de meeningen daarover stonden scherp tegenover elkaar. Men wenschte in het algemeen beperking der cultures, zonder nog dadelijk afschaffing van het geheele stelsel te willen.

Het was een tijdperk van overgang. Een tijdvak, dat altijd voor den staatsman een zeer moeilijk tijdperk is. Terwijl hij er bovendien maar zeer zelden in slaagt eenig resultaat te bereiken. Van Twist was zelf nooit in Indië geweest. Hij moest zich dus zelf op de hoogte van zaken stellen, zonder dat hij wist

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.-
Gramfoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

PFAFF naaimachines
zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij
A. J. MEERPOEL
DEN HAAG Prins Hendriksstraat 100k Roggeveenstraat
DELFT Binnenwaterloot 24
Telef. M. 4853. Telef. 886.
Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciaal vakkundige emballering van Naaimachines voor Indië.

of hij op onbevooroordeelde inlichting van zijn omgeving kon rekenen. Ook werd hij niet gesteund door de Regeering in het moederland op de wijze zooals hij het gaarne wenschte en noodig had, eigenlijk al dadelijk ontstond er verwijdering tusschen Van Twist en Pahud, de Minister van Koloniën. Terwijl Baud weigerde Regeering en Gouverneur-Generaal met zijn groote kennis van Indische zaken bij te staan.

Voor wij echter spreken over Van Twist's regeering, moeten wij een oogenblik verwijlen bij wat in Nederland besloten werd omtrent de wijze, waarop op Indië geregeerd zou worden.

Dat betrof vooreerst de vaststelling van het Reglement op het beleid der Regeering van Neder-

JAVAANSCH KUNSTAVOND
(Wajang, Zang en Dans)
Waar tal van belangstellenden den 6en November j.l. teleurgesteld moesten worden, ligt het in de bedoeling van de A deeling Amsterdam van de Vereeniging „Oost en West” eene **herhaling van dezen avond** te geven.
Leden van „Oost en West” die dezen avond willen bijwonen, worden beleefd verzocht aan ondergeteekende op te willen geven over hoeveel plaatsen (men kan introductie's meenemen) zij wenschen te beschikken. Datum zal nader worden medegedeeld.
L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34.

landsch-Indië. Dat was niet meer of minder dan het tot stand brengen van eene „Koloniaal Grondwet”. Dat liep dus niet alleen over „de welvaart en ontwikkeling van Indië”, maar ook over „de macht en het belang” van Nederland als koloniale mogendheid.

Daarbij kwam te pas niet alleen te toonen, dat ten rechte aan de Staten-Generaal de bevoegdheid was gegeven mede te beslissen over wat er in en met Indië gebeuren zou, maar zouden daarbij ook cultuurstelsel, vrijen arbeid, vrijheid van drukpers voor Indië, afschaffing van de slavernij ter sprake komen. De koloniale specialiteiten van dien tijd zouden dan volop gelegenheid hebben zich te doen hooren. Wij noemen J. C. Baud, Rochussen, Stolte en Van Hœvell.

Het wetsontwerp betreffende dat Reglement ging uit van de volgende beginselen:

1. Het gezag in Indië moet, in 's Konings naam, worden uitgeoefend door een Gouverneur-Generaal, bijgestaan door een Raad. De bepalingen daaromtrent moeten zoodanig zijn, dat gewaakt wordt tegen overijling en dwaling; maar tevens dat niet verzwakt worden de eenheid en de kracht des bestuurs en het beginsel van de persoonlijke verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal.
2. Het Nederlandsch gezag moet zich door vreedzame middelen kunnen handhaven. Nederlandsch-Indië moet aan het moederland blijven verschaffen de stoffelijke voordeelen, die geacht kunnen worden het doel der vestiging te zijn geweest. De welvaart en de geleidelijke ontwikkeling der inlandsche bevolking mag daardoor eventueel niet geschaad worden.
3. Met het oog daarop moet de inlandsche bevolking bij voortdurende bestuurd worden overeenkomstig hare voorouderlijke instellingen, voor zover die niet ingaan tegen de rechtvaardigheid. Die bevolking moet zooveel mogelijk ge-

Brandstoffenhandel H. HAVINGA
Oud-Gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij in Ned. Oost-Indië
Lid van de Vereeniging „Oost en West”
Leverancier van het Koninklijk Instituut v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-I.
Kantoor: HODIKADE 13a - DEN HAAG - TEL. N. 624

GEZUSTERS PLATTEEL

Gediplomeerde Coupeuses

Atelier voor het maken van Avonden Wandel-Costumes

OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

ERNEST CASSUTTO - TANDARTS

(Lid van de Vereeniging „Oost en West“)

Prins Mauritsplein 3

(Plantsoengedeelte)

(VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61

LAGE VASTE tarieven

Het Zandberger Werk.

Een moeilijk probleem voor vele Ouders in Ned.-Indië opgelost.

Door J. H. NIEUWENHUIJS (Res. van Semarang n. v.)

(Vervolg.)

34. Het werk van de inspectrice (men heeft op Zandbergen een vrouwelijke ambtenaar aangesteld) is thans als volgt geregeld.

Vier dagen in de week bezoekt zij de overal in den lande verspreide kinderen of wel die gezinnen, die zich hebben aangemeld om pleegkinderen op te nemen.

De beide overige dagen worden doorgebracht ten kantore van „Zandbergen“ voor het uitbrengen van rapporten, het houden van besprekingen met den Directeur en voor het verzamelen van de noodige gegevens ter voorbereiding tot de bezoeken van de eerstvolgende week.

35. Van elk bezoek wordt een nauwkeurig en meestal zeer uitvoerig rapport gemaakt. Deze rapporten, voor 1920 een 813-tal, vormen onschatbare gegevens, die bewaard blijven en dikwijls worden nageslagen, wanneer de Directie de laatste berichten omtrent een kind wenscht te weten.

In geval van wisseling van personeel — voornamelijk van den Directeur of van de Inspectrice-zelve — vormen die dikke bundels rapporten een belangrijk dossier, dat voor den verderen goeden gang van zaken onmisbaar is.

Het spreekt vanzelf, dat die rapporten noch gepubliceerd worden, noch voor een ieder zoo maar ter inzage zijn.

Ook de bevindingen omtrent de bezoeken aan de zich nieuw opgegeven hebbende gezinnen, worden afzonderlijk geregistreerd.

36. De vraag zou thans kunnen gesteld, welk aandeel de Inspectrice neemt in de opvoeding der pupillen?

De pleegouders zijn immers de directe opvoeders; zij maken de dagelijksche zorgen en moeilijkheden met de kinderen door en in normale gevallen is het voldoende, dat de kinderen met liefde worden behandeld en dat een goed voorbeeld aan hen wordt gegeven. De pleegouders bezitten meestal geen bijzondere paedagogische eigenschappen, hetgeen tegenover gewone kinderen ook niet noodig is.

37. Doch zoodra het kind van het normale afwijkt, komen de moeilijkheden en om deze te boven te komen of om tijdig in te grijpen, wordt een zoodanige paedagogische kennis vereischt, als men in het algemeen bij velen onzer pleegouders niet aantreft.

Deze kennis nu moet de Inspectrice bezitten. Niet wordt hiermede bedoeld dat zij een theoretische studie van paedagogiek moet hebben gemaakt, doch wel, dat zij die hoedanigheden moet bezitten, die noodig zijn om in de practijk de zoo noodige wenken te geven of de maatregelen te nemen, die voor de verdere opvoeding der kinderen het meest gewenscht zijn.

Behalve de liefde voor het kind — ook voor de moeilijke, onaangename — moeten daarbij helder inzicht, veel tact en de noodige humor aanwezig zijn, ook humor, de champagne op onze levensdijch en als deze vaak de eenige uitkomst in hoogst ernstige ziektegevallen, de zweepslag, die het hart tot werken aanspoort, wanneer het dreigt den patiënt te hegeven.

38. Behalve de genoemde hoedanigheden, die de Inspectrice moet bezitten, althans zich zoo veel mogelijk moet eigen maken, is het de onderlinge overeenstemming der zienswijzen in opvoedingsaangelegenheden tusschen haar en den Directeur, die van zooveel gewicht is voor den goeden gang van zaken. Nu zal men wel nimmer twee personen vinden, die het in alle opzichten en tot in onderdeelen met elkaar eens zijn, maar dat behoort ook niet, als de overeenstemming maar bestaat in de groote lijnen, waarvan boven sprake was. Daarom

luten worden onder de onmiddellijke leiding van hare hoofden. De gehechtheid dier hoofden aan het Nederlandsch gezag moet worden onderhouden en bevestigd. Elke maatregel der regeering moet worden getoetst aan den maatschappelijke toestand der inlandsehe bevolking. Allen, die niet tot die bevolking behooren en aan wie het verblijf in Indië wordt toegestaan, moeten zich aan de genoemde regels en hunne gevolgen onderwerpen.

Bij de algemeene beraadslagingen breekt Baudinans voor het behoud van het cultuurstelsel. Hij rekende, dat van 1831 tot 1853 Indië aan baten heeft opgeleverd f 223.300.000 en hij voegt daaraan

„Wanneer ik mij, mijne heeren, herinner, dat al die inkomsten verkregen zijn met een betrekkelijk geringe materiele macht en grootendeels door den invloed van het burgerlijk bestuur, dan is het mij klaar, dat ik hier voor mij heb een samenstel van inrichtingen, dat, met al zijne onvolmaaktheden en feilen, is gebleken te zijn een hefboom van buitengewone kracht, een hefboom, juist geschikt voor de omstandigheden, onder welke hij geroepen is te werken; dan is het mij klaar, dat het wijs en voorzichtig is dat samenstel van inrichtingen te behandelen, zonder zich te laten wegsliepen door theorieën, geschikt wellicht voor andere landen, maar niet voor die, welke in Nederland en Nederlandsch-Indië bestaan.”

Stotte komt ook voor het cultuurstelsel op. Dat stelsel past volkomen voor den Javaan:

Zooals hij is, bij vele voortreffelijke, goede hoedanigheden; hoogst onverschillig, niet zorgende voor de toekomst, uit eigen beweging niet werkende dan bij dringende noodzakelijkheid, en ongelukkig is er zelden dringende noodzakelijkheid, bij zijne geringe behoeften en met het oog op eene zoo weelderige natuur en op eene vegetatie, die niet overtroffen wordt.”

De aanval op het cultuurstelsel komt van de liberalen, Van Hœvell en Sloet tot Olthuis, en van de revolutionairen, Elout van Soeterwoude en Mackay.

Van Hœvell acht o.a. de door de Regeering verkregen inlichtingen eenzijdig en onvoldoende. Sloet en Olthuis houdt b.v. den Minister voor, dat hij eenmaal zal afvragen: „heb ik ook medegewerkt om de geheele toekomst van 20 miljoen menschen te bederven?”

Elout van Soeterwoude vraagt o.m.:

„Is die bezitting, is Java in het bijzonder te beschouwen als een domein, uitsluitend ten behoeve van het moederland, en ten meesten bate van 's lands kas te beheeren, of als eene kolonie, die tot ontwikkeling ook van bijzonderen handel en bijzondere nijverheid en landbouw en tot vestiging van bijzondere personen moet dienstbaar gemaakt worden?”

Mackay zegt, dat hij oppositie voert tegen den mensch om alles onveranderd te doen blijven; dat de oppositie dan ook een nationale, christelijke, menschenrechtelijke en staathuishoudkundige oppositie is.

„Men moet niet langer vasthouden aan het „egoïstische denkbeeld, dat kennis en wetenschap alleen ons eigendom moet zijn; men moet Indië niet langer beschouwen als een „geld- en goudmijn. Daardoor zou men niet „alleen de koloniën, maar ook het moederland te gronde richten.”

(Wordt vervolgd.)

H. A. RITTER.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL

Salon de Rafraichissements

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

BESCHIKBAAR.

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
Huishoud-
GOEDEREN

INDIËSE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN

V.S.

GERZON

LOUIS ZELDENRUST

GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER
Premier Prix Academie Nationale, Paris

PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG

HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
Ondulation Permanente (best. tegen atmosch. invl.)
FRANSCH MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL

Veenestraat 15 Den Haag

Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleding

Speciale afdeling voor

Kleding naar Maat

M. DIJKERMAN

Fred. Hendriklaan 198 - Den Haag - Tel. S. 1384

Schoenen naar Maat

in de beste uitvoering, zeer GEMAKKELIJKE en ELEGANTE MODELLEN

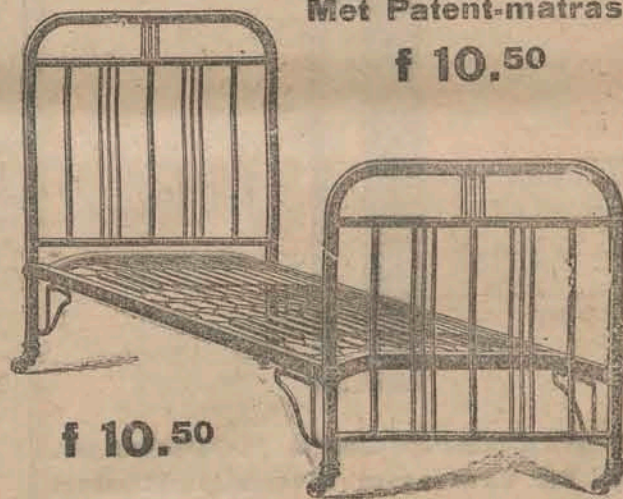
Verzending naar Oost- en West-Indië

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Met Patent-matras

f 10.50

f 10.50

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

WIE ZENDT U
de beste en billijkste diners aan huis?
Maison A. L. M. STEENBEEK
KOK
Ohmstraat 7 - DEN HAAG - Tel. M. 3147
Vleesch, Groente, Aardappelen en Soep of Toespijs, 90 ct. p. p.

TOEPOEL's Modelschool
Joh. Camphuysstr. 165-67 (Bezuidenhout) DEN HAAG
BOKSEN, JUJITSU, ONTVETTING
VERSTERKING, TRAINING voor elke sport
Dames en Heeren. LAGE PRIJZEN
Warme en koude Kuip- en Stortbaden. Alle lessen geeft P. M. C. TOEPOEL, Oud-Amateur-Kampioen van Nederl., Gediplomeerd Leeraar N. B. B.

Wij fotografeeren U thuis
zonder verhooging
INLICHTINGEN:
FOTO-PERSBUREAU
Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

F. J. LEVI
INDISCHE UITRUSTINGEN
vanaf f 14,50
3 maal gekrompen Indische Coupe
Wij garanderen het juiste model
48-jarige reputatie
Vraagt Prijscourant of Stalen
Toezending franco
F. J. LEVI
Kruiskade 5 b. d. Cools.
ROTTERDAM

is noodig een verhouding van volkomen wederzijdsch vertrouwen tusschen Directeur en Inspectrice, opdat, ook bij verschil van inzicht, de meening van hem, die de verantwoording draagt, worde doorgevoerd. Het is noodig, dat de pleegouders dit weten, omdat wel eens door hen die samenwerking op de proef wordt gesteld.

39. De geregelde berichtgeving.
De Directeur van Zandbergen wordt, overeenkomstig den wensch van het Departement van Binnenlandse Zaken, persoonlijk met het voogdijschap over de z.g. Staatsweezen belast, en van de overigen is het hem opgedragen bij overeenkomst. Uit hoofde van deze rechtspositie regelt hij het financieel beheer betreffende elk kind.

Hij voert daarover met de ouders de noodige correspondentie en zoo komt hij vanzelf tot mededeelingen over allerlei andere onderwerpen, het kind zelf betreffende, tot de ruime berichtgeving als zoo zeer gewenscht is. Men kan er van verzekerd zijn dat alles, wat maar van eenig aangelang is of kan zijn voor de ouders — ik heb hier voornamelijk het oog op de kinderen van Indische ouders — in die briefwisseling een plaatsje zal vinden.

40. Mocht wellicht niet voldoende duidelijk uit de voorgaande regelen — waarin ik Jhr. Ort veel zelf aan het woord liet — gebleken zijn, hoe groote kindervriend hij is en hoezeer hij de drijfkracht is van Zandbergen, zoodat men daar zijn kind met 't grootste vertrouwen aan overgeven kan, dan zal dat uit de ondervolgende aanhaling nog beter blijken, zijnde een woord van den voorzitter der Maatschappij ter gelegenheid van het 10-jarig Directeurschap van den heer Ort bovengenoemd.

Ik vestig de aandacht op het stuk, lid voor lid, omdat het in zijn uiterste beknoptheid, zoo alles zegt wat voor Indische ouders van belang kan zijn.

41. Van den Directeur. 1909—1919. Maar ditmaal ook eens in een anderen zin dan de interessante beschouwingen, welke jaarlijks (onder den titel van den Directeur) van de hand van Jhr. W. A. Ort in onze jaarverslagen verschijnen. Nu de tiende maal dit jaarverslag onder zijn directeurschap verschijnt, is het eene mooie gelegenheid er eens iets over hem zelve te schrijven. Maar dan van een andere hand dan de zijne. De groote bescheidenheid zou anders dit artikel niet evenredig gemaakt hebben aan de werkelijkheid.

42. De Directeur is de centrale gedachte van „Zandbergen”. Van hem gaat de eigenlijke leiding en de geest van het werk uit. En indien er iets van de laatste tien jaren bezonken zal blijven bij het Bestuur van „Zandbergen”, dan is het deze indruk, dat die leiding beproefd en dat die geest goed is geweest.

In dagen, toen heftige stormen nog nawerkten, was in „Zandbergen” een vaste hand noodig en een krachtige geest. Er was durf noodig. Maar er was ook noodig een ruime mate van idealisme, van geloof in het mooie van Zandbergen's werk, dat niet ongezegd blijven zou. De verwachtingen, die voor tien jaar het Bestuur in dit opzicht van Jhr. W. A. Ort koesterde, zijn ruimschoots beantwoord en Zandbergen is er wel bij gevaren.

Wie tegenwoordig met de Maatschappij „Zandbergen” kennis maakt, weet niet, wat hij het meest roemen moet. Het vertrouwen, dat zij in toenemende mate is gaan genieten, het gevoel van veiligheid, dat zij velen in de verzorging van onze en zoo vaak wrakke levens heeft gegeven, of de steeds krachtiger ondernemingslust, de toenemende drang en het vermogen om de vleugels breder uit te slaan.

43. Tien jaar is een betrekkelijk korte tijd. Maar onder onzen tegenwoordigen Directeur is het een tijdvak geweest, waarin zooveel is tot stand gebracht en waarin de horizon voor onzen blik zooveel wijder is geworden, dat ik mij er nauwelijks in kan denken, dat het in zoo luttel jaren is geschied.

Meer dan vijfhonderd kinderen zijn in die jaren in de verzorging opgenomen en steeds weer heeft

de commissie van Verzorging den als vanzelf spreken indruk ontvangen, dat elk van die kinderen voor den Directeur een bekende persoonlijkheid was; een apart geval met zijn eigen moeilijkheden en zijn eigen rechten in de verzorging.

In die verzorging ligt het eigenlijke werk. Maar wat is er bij het streven om haar zoo bevredigend mogelijk te maken veel in hoofd en hart van den Directeur geboren aan nieuwe eischen, nieuwe plannen, die dra met behulp van het Bestuur trots alle bezwaren verwezenlijkt werden.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

5-12 NOVEMBER.

We meenen velen onzer lezers een dienst te bewijzen door, onder dit hoofd, een nieuwe rubriek te openen, waarin zullen worden opgenomen de min of meer belangrijke berichten met betrekking op de Indiën, welke in allerlei couranten en tijdschriften verspreid tot ons komen. Uit den aard der zaak komen deze actueele berichten, bijeen verzameld in een weekblad als het onze, geheel tot hun recht.

Indien het wenschelijk voorkomt zullen ze, zoo mogelijk, met een enkel woord worden toegelicht.

Redactie Kol. Weekbl.

Voor de oud-Atjeh-strijders. In Den Haag heeft zich een comite gevormd met het doel gelden bijeen te zamelen, welke zullen strekken tot het verleenen van steun aan thans onder zeer kommervolle omstandigheden in Ned. Oost-Indië levende oud-Atjeh-strijders. Dit comite heeft een kerkeconcert georganiseerd, dat op Woensdag 21 November, des avonds om 8 uur, in de Grootte Kerk zal worden gehouden.

Indisch Bronbeek. De Javasche Courant van 25 Sept. bevat de statuten der vereeniging „Indisch Bronbeek” te Batavia.

Duurteblijslag. De landvoogdelijke bezuinigingsconferentie heeft besloten voor de eerste helft van 1924 de tegenwoordige regeling te handhaven, verminderd met 30 procent.

Zweedsche filmfirma's naar Borneo. De draadlooze dienst te Stockholm meldt, dat twee Zweedsche filmfirma's een expeditie uitzenden naar Borneo en de naburige eilanden, om de natuur, de bewoners en het dierenleven te filmen. De expeditie zal ongeveer 9 maanden in beslag nemen.

Dr. Berlage over restaureeren van Indische Oudheden. Dr. H. P. Berlage houdt 11 December voor het Genootschap Architectura et Amicitia te Amsterdam een voordracht „Reisindraken van Indië en zijn bouwkunst”.

Poenale Sanctie. Het ontwerp-ordonnantie inzake arbeidswetgeving is door den Volksraad aangenomen met 23 tegen 14 stemmen; de linkerzijde stemde tegen.

Hooger onderwijs-congres. De Vereeniging „Koloniaal Onderwijs Congres” heeft besloten in de Kerstvacantie van dit jaar in den Haag een congres te houden ter bespreking van het Indisch Hooger Onderwijs. Zij meent dat dit onderwerp ook in Nederland, bovenal in academische kringen, ernstige aandacht verdient en dat de tijd gekomen is om daarvan te doen blijken. 1)

Machinaal rijstbedrijf te Selatdjaran. In de Ind. Mercur van 8 dezer verdedigt de oud-directeur van Landbouw, J. Sibinga Mulder, het Selatdjaran-groot-rijstbedrijf tegen de „tendentieuse” mededeelingen over de stopzetting in de Locomotief (o.a. overgenomen in het Kol. Weekbl. dd. 8 Nov., rubriek „Uit de Europ-pers”).

1) Even voor het afdrukken vernemen we dat het Congres is uitgesteld tot de Paaschweek van 1924.

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
Brandtstraat 2-6 Tel. M. 1478
le Van den Boschstr. 213 Tel. B. 178
DEN HAAG
Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex
Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
(1882-1922).

BESCHIKBAAR.

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST
RIJWIELEN
BIJ
J. H. C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG
VERZENDT NAAR OOST EN WEST
ALL STEEL BATAVIER

FRANÇOIS BLOM's
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek
Geb. in linnen Stempelband
f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de
Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

BESCHIKBAAR.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

DEN HAAG

TELEFOON 4782

Invoer van automobielen. Op Java bedroeg de invoer van automobielen in Juli j.l. 437 stuks, een recordcijfer. Hiervan waren afkomstig 322 stuks uit Amerika, 112 uit Canada, 18 uit Italië en 11 uit Frankrijk.

Thee-congres. Gedurende de maanden Juni en Juli 1924 zal te Bandoeng een thee-congres met daaraan verbonden tentoonstelling worden gehouden.

Indische leening in de Ver. Staten. Deze dagen is te New York de gelegenheid opengesteld voor de inschrijving op een Indische leening, groot nominaal 25 miljoen dollars, in 30-jarige 5½ pCt. rentende schuldbewijzen van 500 en 1000 dollars. — Nader wordt bericht dat de uitgifte dezer leening een bepaald succes is geweest.

Rechtskundige Hoogeschool in Indië. Aan Prof. Mr. P. Scholten, hoogleraar in het burgerlijk recht aan de universiteit te Amsterdam, is door de Regeering de voorbereiding van de rechtskundige hogeschool in Indië opgedragen. Prof. Sch., aan wien daartoe door B. en W. van Amsterdam verlof is verleend, zal zich in Januari a.s. naar Indië begeven.

Redactie van het Alg. Landbouwweekblad voor Ned.-Indië. Blijkens een bericht in het Nr. van 6 Oct. is de „veelhoofdige redactie” vervallen en zijn de H.H. J. K. H. de Roo van Alderwerelt en K. van der Veer als redacteurs opgetreden.

Oud-Resident G. Schaap †. Te 's-Gravenhage is 11 Nov. overleden de oud-resident van Sumatra's Oostkust G. Schaap, officier in de Oranje Nassau-orde, geb. 23 Jan. 1854 te Muntok.

Java gefilmd. Willy Mullens zendt een operateur, den hr. H. Alsem, naar Java, die 6 maanden zal wegblijven ten einde opnamen van natuur en maatschappelijk leven op Java te doen. De film zal hier te lande in verschillende theaters worden vertoond.

Onderscheiding. De gep. kolonel der inf. van het Ned. Ind. leger J. P. Hendriks, te 's-Gravenhage, is benoemd tot ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.

Ingezonden.

Indischgasten in Holland.

De afgetreden hoofdredacteur van de *N. Soer. Crt.*, de Heer van Ghert, schrijft in een van zijn Nederlandse brieven:

Wat zou Den Haag zijn zonder de Indische gepensioneerden en verlofgangers? Men vrage eens in de winkels, wie de beste klanten zijn!

Er verschijnt hier een blaadje, dat geregeld de namen vermeldt van nieuwe ingezetenen, lees: Indischgasten. Nauwelijks heeft uw naam erin gestaan, of de storm breekt los; gij wordt overladen met prijscouranten en drukwerk; ik heb wel eens vijftien stuks tegelijk uit de bus gehaald.

Men wil u meubels en bont, anthraciet en tapijten, boter en schilderijen verkopen, — zelfs op afbetaling, of, om de technische term te bezigen: „in huurkoop”. Men wil uw piano, die ge nog niet hebt, stemmen; men wil uw „winkelders” vullen; men zendt u stoffen thuis voor japonnen en heerenkleeding; men wil uw geld beleggen en effecten voor u koopen; ten slotte zat ik alleen nog maar uit te kijken naar de firma, die me gratis een reisje naar Amerika wou laten maken.....

Ik heb ook vele kooplieden persoonlijk op bezoek gehad; ze kwamen met gewichtige opdrachten: overhemden op maat waren de beste; schoenen konden ze leveren voor de helft van de winkelprijzen; als ik fietsen kocht, moest het persé Hollandsch fabrikaat wezen..... ik zou toch ook wel wat voor den Hollandschen werkmans voelen.

Deze heeren zijn zeer breedspakig; ze doen net of ze uv ongeduld niet opmerken; ze hebben op alles een antwoord; ze trachten je liefhebberijen te ontdekken en je in je zwak te tasten; ze gaan dan pas heen, als je hen in beschaafde termen dreigt, dat je ze de deur uit zult gooien. Ik heb nu een papiertje voor het raampje: „Aan de deur wordt niet gekocht”, — komt er weer een, dan kun je hem altijd vragen, of-ie niet lezen kan. Dat is temet, in dit land van

leerplicht, de leelijkste belediging, die je iemand naar het hoofd kunt werpen.

Er zijn Indischgasten, die, zoolang ze nog geld in hun zak hebben, alle uitverkoopten afloopen, die lostrekken op huizen, dikwijls aan het andere einde van de stad gelegen, waar vendutie wordt gehouden. Onderhandsche verkoop, zeggen ze hier, wegens vertrek of wegens verbouwing; nooit, omdat de eigenaar der spullen contanten noodig heeft.

Soms komen ze bij een magazijn van tweedehands meubelen terecht en dan „hangen” ze: de handelaar smert hen van alles aan, hij neemt hen mee naar boven „waar de mooiste meubels staan”, hij rolt tapijten uit, maakt kasten open, nootd hen, om op fauteuils, die wat achteraf zijn gezet, omdat ze 't in het volle licht niet meer zoo doen, plaats te nemen; hij vraagt, of meneer studeert? — dan heeft-ie nog een Brockhaus bij de hand, en als mevrouw piano speelt, dan kan-ie haar voor een spotprijs aan zoo'n instrument helpen..... van een dame, die pas naar het buitenland is vertrokken en er af wou.

Schilderijen? Ja, die heeft-ie ook. Wat zegt meneer van die aquarellen? Komen uit een bekende verzameling. Zijn te geef: 150 gulden de twee. Daar heeft meneer iets aan, behouden haar waarde, is 't niet zoo?

Zoo kakelen deze lieden dóór en ze noteeren opdrachten van de goedge Indische menschen, die niet durven weigeren. Later, veel later worden ze verstandiger, dan doen ze net als de Hollanders, die ook niet gemakkelijk van hun geld afscheid nemen.

Tot zoover de heer Van Ghert.

De Vereeniging „Oost en West” is opgericht, ook om aan vele moeilijkheden van den uit-Indië-gerepatrieerde tegemoet te komen. Zij werkt o.a. door: een Informatie-Bureau, o.m. „voorlichting verstrekkende op elk gebied, aan personen van Indië komende”;

door het uitgeven van het Koloniaal Weekblad, dat „als orgaan der Vereeniging, o.m. wenscht te zijn een betrouwbaar raadsman, ook door zijn advertenties, voor allen die komen uit ons overzeesch gebied”.

Wij zijn overtuigd, dat als de repatrieerende zich houdt aan de adressen der gelukkig vele „betrouwbare zaken”, waarvan op elk gebied meerdere in dit Weekblad vermeld zijn, of die hem door het Informatie-Bureau opgegeven kunnen worden, hij geene teleurstelling zal ondervinden.

Een belangstellend lid.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Nieuwe Staatsherziening.

Naar het *Bal. Nwbl.* (van 3 Oct.) verneemt, werkt het Ministerie van Koloniën aan een ontwerp, dat een nieuwe regeling beoogt der verhouding tusschen den minister en de Indische regeering in verband met de jongste herziening der Indische staatsinrichting. De grondslag der nieuwe regeling is, dat de bemoeienis van de Kroon met het bestuur en het beheer der kolonie bepaald wordt tot het strikt noodzakelijke, hetwelk zoover is doorgevoerd, dat de taak van het Ministerie van Koloniën kan omschreven worden als die van een agentschap van Indië, behoudens het aangeven der groote lijnen.

De Poenale Sanctie in den Volksraad.

De Regeering heeft bij den Volksraad het antwoord ingezonden op verschillende vragen, ten aanzien van de voorgestelde wijziging der Koeli-ordonnantie voor Sumatra's Oostkust, in de commissie van voorbereiding gerezen. Vraag zeven luidde (volgens de *Deli Crt.* van 10 Oct.):

„Zijn er reeds bij een of meerdere van de staatsbedrijven in de Buitengewesten proeven genomen met werklieden zonder een werkcontract met poenale sanctie, en waartoe hebben die proeven geleid?”

Het antwoord zegt, dat dergelijke proeven genomen zijn bij de steenkolenmijnen te Sawah Loento,

Nieuwe DERRY Modellen

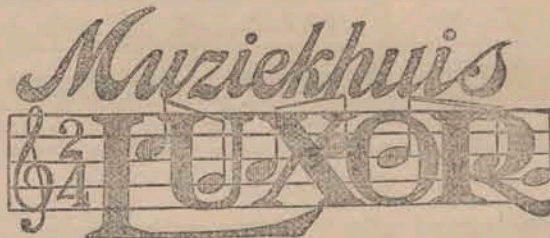
Gespchoentjes

Lak	v. af	f 12.50
Suede	„	f 14.50
Linnen	„	f 5.50
Glaacé	„	f 13.50
Goudleer	„	f 12.50
Brocaat	„	f 17.50
Satijn	„	f 12.50

Vraagt onzen Indischen Catalogus met 84 photo's onzer nieuwe modellen

Honderde referent. van eerste families ter inzage

H. HESSELS & ZOON
Piet Heinstraat 115 Den Haag

GROOTE MARKT 28 DEN HAAG

GROOTE SORTERING GRAMOPHOONS EN GRAMOPHOONPLATEN

Voor repatrieerenden speciale conditiën

ORIGINEELE NESTLE

— BLIJVENDE HAARGOLVING —
EEN SIERAAD VOOR IEDERE VROU
DUUR ONGEVEER EEN JAAR - BESLIST ONSCHADELIJK
Houdbaar bij elke weergesteldheid en bij het haarwassen
De behandeling uitgevoerd door specialist - Onschadelijk
haarkleuren - Haarwerken
D. BAZUINE - Den Haag - Korte Poten 23a - Tel. H. 4274

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*

DEN HAAG

BESCHIKBAAR.

Garage NASSAU

SHELPKADE 42 h.d. Javastraat DEN HAAG

Verhuren van Luxe Auto's

tegen taxi-prijzen

MAAND-AUTO'S

Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

HOTEL-RUBRIEK

AMSTERDAM

HOTEL CENTRAL Damrak 18	HOTEL KRASNAPOLSKY Warmoesstraat 171-185
THE AMERICAN LUNCHROOM Cy. Kalverstr. 16-18	BESCHIKBAAR.

RESTAURANT „LA RÉSERVE”

Rembrandtplein 44-48

BREDA

ORANJE-HOTEL i.o. het station	BESCHIKBAAR.
----------------------------------	--------------

'S-GRAVENHAGE

PENSION „DE MOOR” v. Bleiswijkstr. 149.	PENSION VA KLEEF W. de Zwijgerl. 33 Schr. titel of Mond. Inlicht. voorb. van Ind. Familiën.
Hotel Rest. „DUINOORD” Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. OOSTERWIJK & V. D. LAUR	PENSION „STEPHANUS”, Statenlaan 138, Tel. S. 460 Refor. v. Ind. Famil. voorh.

HAARLEM

HOTEL-PENSION „MINERVA”

Parklaan 86-94, Tel. 433

NIJMEGEN

HOTEL REST. „DE KEIZER” poorstraat 7	HOTEL O FÉ REST. „DE POORT VAN KLEEF” Grootestraat 2-4
--	--

WASSENAAR

HOT L-PENSION „DE KIEVI” Voll. Pens. vanaf 7.— p.d.	BESCHIKBAAR.
---	--------------

Haagsche Coöperatieve Keuken

Restaurants

Kopplerstraat 274 . . . . . Tel. M. 2313
Anna v. Buorenstraat 204 - Tel. B. 226

Middagschotel 12-2 uur. . . . . à f. 0.65
Diner 5-7 uur. . . . . à f. 1.10

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER
MAALTIJD en 10.14 bezorgloon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

Kasteel „Oud-Wassenaar”

Telefoon Kievit 571

15 minuten per Electr. Tram van Den Haag
Tramhalte Stoeplaan

Het geheele jaar geopend

Alle comfort Matige pension-prijzen

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch
Licht, Baden, Rustige ligging.
LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf

Hotel „PROMENADE”

Oude Schev. weg 21

TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf

Prachtige ligging :: Matige Prijzen

begonnen 1907, op Poeloe Laoet, begonnen 1916, en bij de caoutchouc-onderneming Langsa. Te Sawah Loento werkten naast 4631 gestraften, 4360 contractanten, 195 vrije arbeiders volgens de vrije arbeidsregeling, 2 %, en 1922 geheel losse werklieden, of 19 %. In de Poeloe Laoet-mijnen steeg het aantal vrije arbeiders van 28 in 1916 tot 64 in 1921, naast resp. 2419 en 2565 contractanten.

Tot een enigszins voor de bedrijfszekerheid aannemelijk resultaat hebben deze proeven dus niet geleid en de leiders verklaarden dan ook, dat „deze vrije werklieden geen arbeidszekerheid geven”; tot den zwaren, den eigentijken mijnaarheid zijn zij (hoewel zij er zich toe verbonden hebben) als regel ongenegen en zij worden dan ook meer als helpers en toekangs voor andere, lichtere bezigheden aangewezen. Dezelfde ervaring werd te Langsa opgedaan, waar de vrije koelies voor het eigenlijke ondernemingswerk onbruikbaar waren.

Voor den goeden gang der Gouv.-bedrijven buiten Java en Madoera wordt behoud der Poenale Sanctie van vitaal belang geacht.

De verlaten cultures in Atjeh.

In de „Verkenningen in Atjeh” No. IX, gepubliceerd in de Loc. van 12 Sept. j.l., bespreekt dr. R. Broersma de retraite der H. V. A. uit Atjeh. Hoofdzakelijk is deze te wijten aan het feit, dat de koffieterreinen van Boeloe Blang Ara vol groote steenen zitten en dat de regenval er beneden de 2000 m.M. jaarlijks blijft.

Ook de heer Zentgraaff heeft zich indertijd op dezelfde wijze in zijn Reisbrieven „Door Sumatra” in de N. Soer. Crt. uitgelaten. Ondertusschen kan de Deli Crt. (van 10 Oct.) mededeelen, dat er liefhebbers gevonden zijn om de verlaten onderneming te heropenen en het door de H. V. A. gemaakte begin voort te zetten. Reeds is daarover met het gewestelijk bestuur van Atjeh onderhandeld, dat ongetwijfeld bereid is deze pogingen te steunen. Want, aldus het blad, van het nieuwe bestuur in Atjeh kan gezegd worden, dat het naast de bevordering der Inlandsche belangen, ook een open oog heeft voor de cultures. Wat dit betreft, is de lijn van gouverneur Van Sluijs door gouverneur Hens doorgetrokken.

Chineesche immigratie in Indië.

De Chineesch-Maleische pers is niet uitgepraat over de moeilijkheden bij de immigratie in Indië en in het bijzonder over de uitzettingen van Chineesche onderwijzers en onderwijzeressen, die eerst werden toegelaten en eenigen tijd daarna pas werden aangezegd om Indië zoo spoedig mogelijk te verlaten.

De immigratiedienst te Priok bijv. vormt sedert eenige weken onderwerp van ingezonden mededeelingen in de Straits Times naar aanleiding van hetgeen een „Straits-born Chinese” moest onder vinden, toen hij Java wilde bezoeken voor zaken.

Om hare belangrijkheid heeft de Java-Bode (van 2 Oct.) deze quaestie uitvoerig behandeld. Daarna stelde het blad zich in verbinding met de immigratie-autoriteiten, waar het het volgende vernam: „Inderdaad wordt een streng toezicht uitgeoefend op den komenden man in Indië. Herhaaldelijk is gebleken dat juist de over groote bedragen beschikende, intellectueele Chineezers, die in Ned.-Indië toegang verzochten, de gevaarlijkste propagandisten waren.

De opmerkingen aangaande de paspoorten, zooals die in de Str. Times tot uiting kwamen, missen elken redelijken grond. Want op elk paspoort staat uitdrukkelijk vermeld, dat in landen waar een immigratie-dienst is, de autoriteiten over de toelating beslissen.

Dat zulks maar goed ook is, blijkt uit de omstandigheid, dat er Britsch-Indische propagandisten zijn geweest, die geen toestemming kregen zich in Ned.-Indië te vestigen, alhoewel zij toch een Britsch paspoort hadden. Dat het weigeren van een Britsch paspoort in het bezit van een Britsch paspoort, gelijk zou staan aan een belediging, is kort-

BESCHIKBAAR.

Restaurant „GUDE”

WEIMARSTRAAT 341

TELEFOON M. 59

Diners vanaf . . . . . 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . . . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.— per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HAN

weg onzin, waar het toch van algemeene bekendheid is dat een Nederlander in het bezit van een paspoort van de Nederlandsche Regeering ook geen toestemming krijgt om b.v. in Singapore aan te stappen, indien de Britsche Consul dat paspoort niet gevisceerd heeft.”

De Java-Bode meent dat het strenge toezicht binnenkomende immigranten een gebiedende eis is. Protesten daartegen komen niet altijd van de neutrale zijde. Het blad van 5 Oct. wijst nogmaals op de — internationaal vastgestelde — voorwaarde dat in landen, waar een Immigratiedienst is vestigd, deze dienst zich het recht voorbehoudt van toelating dan wel weigering tot toelating, ook van hen, die volledige buitenlandsche papieren en vis bezitten. Zulks staat uitdrukkelijk op de label van het paspoort vermeld.

Volgens de Locomotief van 9 Oct. is het doel van „Straits-born” met zijn publicatie in de Str. Times te vragen of tusschen de regeeringen van Malakka en Ned.-Indië geen vriendschappelijke overeenkomst tot stand zou kunnen worden gebracht, zodat het deponeren van gelden en het identificeren zou kunnen geschieden bij inscheeping in streven bij aankomst. Een vraag, aldus de Loc., welke zeker evenzeer de ernstige aandacht verdient als het feit, dat in de organen van de Straits en Malakka met hun belangrijke Chineezersbevolking zeer critische artikelen verschijnen over de behandelingswijze der Chineezers in Ned.-Indië, waarbij de artikelen in „de Locomotief” van eenige weken tevoren over dit onderwerp in herinnering gebracht mogen worden.

Het examen Boekhouden M. O. in Indië.

Het Soer. Hbl. van 4 Oct. deelt e. o. a. me te het advies door den bond van Europeesche geëmployeerden in den handel, uitgebracht aan het hoofd van den gouv. accountantsdienst te Weltevreden, naar aanleiding van het instellen van het examen M. O. Boekhouden in Ned.-Indië. Het belang daarvan wordt hepleit, uit billijkheidsoverweging, maar ook ten gerieve van den Indo-Europeaan.

Het advies, vorengenoemd, stelt vast:

- 1e. dat iemand met een M. O.-diploma zijn kanssen belangrijk zal verbeteren;
- 2e. dat velen dit diploma begeeren om de grootwaarde, welke in den handel daaraan gehecht wordt, doordat de kans groot is, dat een employe in het bezit van zulk een diploma, er het zijne te kan bijdragen om voor een handels- of industriezaak de grootst mogelijke efficiency te verkrijgen.

Naar men ziet: een materieel en een ideëel motief. Naast deze officieele stem uit de practijk, die optimistisch klinkt, geeft het Soer. Hbl. van 6 Oct. ook het oordeel van een geïnteresseerde in de boekhouderswereld, die het meer in het algemeen heeft over het te kort aan waardeering, speciaal blijkende uit wat hij onderbetaling acht, ten aanzien van het „boekhouder zijn in Indië”. Schrijver heeft voornamelijk de boekhouding op het oog bij de import- en exportbedrijven.

Hij zegt, dat degeen, die als boekhouder naar de tropen trekt, door dat fatale woord zijn te maken Indiësche carrière in de kiem smoort. De eerste de beste assistent-verkoop, kersversch uit Holland, springt, bij eenige geschiktheid, al ras den boekhouder financieel over het hoofd. De boekhouder is en blijft boekhouder sadja. Deze weet w.e.l. niet round genomen, veel meer van de zaken af, maar wordt ten slotte als noodzakelijk kwaad gepermitterd. Rijden de heeren verkoopters met den kantoor-auto naar huis, hem staat de wagen ter beschikking, of anders zijn beenen. Daarom vraagt een boekhouder met energie zich af: waarom moest ik zooveel ten koste leggen aan mijn studie, indien ik bij mindere ontwikkeling het in Indië veel verder had kunnen brengen? Ieder krijgt in Indië een kans, hij „nootit”.

Het Soer. Hbl. teekent hierbij aan: Ondanks de

Hôtel de l'Europe

AMSTERDAM

HUIS VAN DEN EERSTEN RANG

ZALEN VOOR PARTIJEN

J. A. VAN BRAKEL - UTRECHT

F. C. DONDERSTRAAT 22a

Pension voor geheele Families

PENSION-PRIJZEN NADER OVEREEN TE KOMEN

Hotel de Bellevue

BEZUIDENHOUT 15 :: 's-GRAVENHAGE

TEL. INTERC. H. 447.

lijtigheid van toon, die eenige eenzijdigheid doet
 rezen, heeft de schrijver hier toch wel op een
 stand geweest. Er moeten „praters” en „schrij-
 vers” zijn, maar beiden hebben evenveel beteekte-
 nis voor den goeden gang van zaken, al zijn de
 versten „schijnbaar” de eenigen, die de winst aan-
 ngen. In vele gevallen zijn de chefs niet vol-
 gende *ex fail van de groote waarde van den ad-
 ministratielen stillen arbeid.* En toch: bij een goed
 administratief en comptabel beheer, bij een goede
 financiële controle, wordt vaak een verlies van
 miljoenen bespaard en een zaak van den onder-
 gang gered. De boekhouder is het, die lijn in de
 koopadministratie brengt, in de goedgang-con-
 die, in de boomzaken. Hij moet soms ook klere
 asterkantoren financieeren, wissels koopen, arbi-
 teeren, koers-contracten afsluiten, enz. Het is goed,
 naast het ideaal van den bond van Europeesche
 handelemploye's ook de practijk te doen mee-
 rekenen.

Kunst in Indië.

Aan de recensie van *Hans van de Wall* in het
Nobl. over de eerste voorstelling te Welte-
 deden door de spelers van Stad en Lande van
 Adam in Ballingschap ontleenen wij o.m.:
 Gelijk de vertooning van *De Koopman van
 Venetie* (Louis Bouwmeester), *Hamlet* (Eduard Ver-
 de) en *Oedipus* (van Ankel) hier even zoovele
 palmen beduiden in het Bataviasch tooneelven,
 mag ook de voorstelling van *Adam in Balling-
 schap* gisteravond in onzen schouwburg een etappe
 worden genoemd in de opgaande ontwikkelingslijn
 van het koloniale kunstwezen. Dit is nu weer
 ons echte Nederlandsche kunst, een Nederlandsch
 werk door Nederlandsche kunstenaars vertoond.
Anton Verheijen heeft daarmee zijn eerste ver-
 ste tegenover het Indisch publiek verworven
 grondvest: hij heeft ons Vondel gebracht!

Het gebruik van alcohol in het leger.

Van het Dep. van Oorlog in Indië is een rond-
 rijven uitgegaan om te waarschuwen tegen het
 gebruik van goedkope sterke dranken, waarvoor
 ethyl-alcohol of brandspiritus gebruikt wordt.
 Als toelichting op dit schrijven meent de *Sam.*
 (van 10 Oct.) niet onvermeld te mogen laten
 het feit, dat het gebruik van alcohol in het leger,
 vergelijking met eenige tientallen jaren terug,
 is afgenomen. Verschillende factoren hebben
 het bereiken van dit resultaat medegewerkt,
 als het blad. Wij noemen hiervoor o.a. de pacifi-
 catie van de Buitengewesten, waardoor aan het
 moeilijke, harde en onzekere bestaan van velen een
 vrede kwam; het steeds geringer worden van het
 aantal Eur. fuseliers; de omstandigheid, dat thans
 het overgrote deel der Eur. onderofficieren ge-
 worden en kersversch uit Nederland aankomt; de
 vernieuwde plaats, die de beoefening der lichaams-
 beweging heden ten dage in het leger — evenals
 in de buiten trouwens — inneemt.
 Een verschijnsel, dat tot verheugenis stemt.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De oorsprong en de beteekenis van het woord „Soenda”.

I.

Men is, zoo schrijft „Be-he” in de „Perniagaan”
 van 17 Mei 1923 nog steeds bezig te onderzoeken
 het woord „Soenda” beteekent, hoe het is ont-
 staan en wat de reden is dat men West-Java de
 Soendanlanden noemt.
 Het is algemeen bekend, dat „Djawa” afkom-
 ing is van „Dawa”, hetgeen „lang” beteekent.
 Het eiland Djawa is dus het lange eiland, dat in
 deelen wordt verdeeld, n.l. West-, Midden- en
 Oost-Java.
 Onder West-Java verstaat men de Pasoendan-
 landen, die bevolkt zijn door Soendanezen, die een

eigen taal spreken en over een eigen beschaving
 beschikken.

Van de beteekenis van het woord „Soenda” he-
 staan verschillende uitleggingen, n.l.:

I. „Soenda” is afkomstig van het woord „Soen-
 dek”, dat „kort” beteekent, hetgeen, naar men
 zegt, zou slaan op een tekort aan verstand, aan ge-
 ringe kennis en aan moed bij het Soendaneesche
 volk.

II. Zou het beteekenen „soesoen-sabda” of opge-
 stapelde taal, in verband met het bestaan in de
 Soendaneesche taal van 3 taalsoorten, n.l. de ge-
 wone-, de midden- en de hooge taal.

III. Bijgeloovigen beweren dat men het woord
 „Soenda” heeft gehaald uit een verhaal van Dja-
 kasono, een afstammeling van Pangéran Sindocloe.
 Deze, op de jacht zijnde, moest zich een oog-
 blik verwijderen, waarna de urine door een zwijn
 werd opgenomen.

Uit een jong van dit varken en een hond ont-
 stond de persoon van Djakasono, terwijl men uit
 het gezegde „asoe bisa kanda”, hetgeen beteekent:
 „de hond die spreken kan”, het woord Soenda zou
 hebben afgeleid.

IV. Ook zou „Soenda” de naam zijn van een
 „Raksasa” of reus.

In de Mahabharata (Adiparwa) is sprake van 2
 Raksasa's, die eensgezind met elkander leefden en
 waarvan een heette „Soenda” en de tweede „Oepa-
 soenda”.

De vriendschap eindigde evenwel met vijand-
 schap en ten slotte tot moord.

V. Anderen leiden het woord Soenda af van
 „Wascenda”, waaronder men een persoon ver-
 staat, die aardse rijkdommen in zich draagt.

VI. Ten slotte zou „Soenda” ontstaan zijn uit
 „Sunda” of „Sondo”, een vroeger rijkje in Vóór-
 Indië in de streek van Noord-Kanara en gelegen
 tusschen Oost-Karwar en het Portugeesche Goa.

De hoofdstad van dit rijkje heette Pondo.

In de 18de eeuw werd dit rijkje herhaalde ma-
 len door de Portugeezen bedreigd.

De Portugeezen spraken van Sundaem en van
 Sundem.

Uit het voorafgaande kan men natuurlijk moei-
 lijk iets zekers vaststellen, zegt de schrijver.

Belangrijker vindt hij het zijne lezers te wijzen
 op de Nederlandsche geografische kaarten, waarin
 men kan vinden de Straat Soenda, die Westelijk
 Java, dat zijn de Pasoendanlanden, van Zuid-Su-
 มาตรา scheidt, zoomede de kleine Soenda-eilanden,
 welke ten Oosten van Java zijn gelegen.

Deze laatste naam wijst er op dat er ook groote
 Soenda-eilanden moeten zijn.

Het lijkt geen twijfel of het eiland Java behoort
 tot die groep der groote Soenda-eilanden; zelfs
 mag men de veronderstelling wagen, dat het eiland
 Java vroeger den naam van Soenda-besar heeft
 gehad.

Hoe het dezen naam heeft gekregen en op welke
 wijze het dien naam is kwijt geraakt, zal men
 te weten moeten komen uit de boeken of uit ver-
 halen.

In de gezamenlijke opstellen van de heeren P.
 A. van der Lith en Joh. v. Snelleman wordt o.m.
 gezegd, dat, evenals zoovele namen en plaatsen in
 Ned.-Indië, ook het woord „Soenda” van Hindoe-
 schen oorsprong is.

Daarbij worden de motieven aangegeven, lie tot
 die meening aanleiding hebben gegeven en welke
 boven bekend zijn gesteld in de rubrieken IV en VI.
 Er wordt daaraan nog toegevoegd, dat de naam
 Djawa Koelon of West-Java in het jaar 1000 van
 de Christelijke jaartelling reeds bestond.

Ook de heer Cohen Stuart heeft in dienzelfden
 zin in zijn geschrift Brata-Joeda dit onderwerp be-
 handeld.

(Bataviaasch Genootschap Deel XXVII, blz. 31
 van de Inleiding, Jaargang 1860).

(Wordt vervolgd).

Hotel „de Leeuwerik”

KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM

TELEFOON 514

Huis van den Eersten Rang

CENTRALE VERWARMING.

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal
 Weekblad” is, dit behoort
 geen betoog, een levensbehoefte voor
 Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise
 wordt het bestaan van genoemd blad
 bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan
 steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw
 weekblad helpen financieren, met
 Uw inkoop te bevoordeelen en
 daarbij den naam van het blad te
 vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen
 in Uw orgaan te adverteeren, of
 door onzen reiziger bij Uw leve-
 ranciers een introductie te ver-
 schaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze
 rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Dansen leeren in 4 Lessen

Aan de ACADEMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

: Bezuidenhoutse weg 11 :

bestaat gelegenheid tot onderricht in de
 dansen die thans in de Hoofdsteden van Europa
 en vogue zijn.

Aan beginners van elken leeftijd, zoowel aan
 hen, die elders geen resultaat bereikten wordt
 gegarandeerd, dat zij na vier lessen overal
 kunnen dansen.

Inlichtingen dagelijks van 11 tot 12 en van
 2 tot 9 uur.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
 OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
 aan bij de Administratie

PRIJS PER JAARGANG f 20.—

Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
 van f 10.—

Losse nummers f 2.50

Nobelstraat 20 Den Haag

Telefoon H. 1987*

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
 Statutaire Reserve . . . . . - 19,769,180.-
 Buitengewone Reserve . . . . . - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
 Agentschappen te ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
 Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
 Incasseeringen en Financieringen.
 Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
 Reiscrédietbrieven.
 Deposito's.
 Rekeningen-Courant.
 Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

't SPORTHUIS
 v/h E. ARNOUITS
 GRAVENSTRAAT tegenover de Bonneterie DEN HAAG

HEEREN
 MODE
 ARTIKELEN

PRIMA
 Engelsche
 Regenjassen
 voor
 Dames en Heeren.

Wanneer U
PERIODIEKEN
 wilt uitgeven, wend U dan
 tot ons. Wij zijn daarvoor
 speciaal ingericht en kunnen
 derhalve voor

goede en tijdige aflevering
 zorg dragen. Desgewenscht
 verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan ge-
 reed voor uw **grote op-
 lagen**, onze prima snelpersen
 voor die tijdschriften, waarbij
 het vooral op **kunstdruk**
 aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen
 Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

Nederlandsch Administratiekantoor
 Hoofdkantoor: WILLEMSPIJKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen
 en aandelen, verhandelt valuta op termijn,
 belast zich met uitvoering van orders op de
 Amsterdamsche Beurs. S.

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
 van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
 aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
 van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de oude en de moderne Chineseche
 gebruiken in de Residentie Manado, op het stuk
 van Huwelijk en Overlijden.

II (Slot).

Als antwoord op die vraag zou de spreker wil-
 len opmerken, dat het in gereedheid brengen van
 de poade, d.i. de zitplaats voor bruid en bruide-
 gom, zoodat het vervaardigen van versierselen
 van bladeren en papier, geen Chineesch gebruik bij
 de huwelijksplechtigheden is, doch overgenomen is
 van de Mohamedanen.

Met betrekking tot de wegwijzers, den bekken-
 slag, het bijeenbrengen van bijenwas en het ver-
 vaardigen van versierselen kon spreker het navol-
 gende mededeelen.

In ieder bewoond dorp in China kan men een
 „She” (waarzegger, dokter?) aantreffen, d.i. een
 mannelijk persoon, die, als bij hem aanzoek wordt
 gedaan voor eene huwelijksluiting, zich onmiddellijk
 voor het verkrijgen van eene vrouw naar een
 of ander dorp begeeft, dat op 2 of 3 paal afstands
 is gelegen.

En waar tal van wegen aanwezig zijn, daar voor-
 ziet de She zich van een persoon, die vooruit loopt
 en hem den juisten weg wijst.

Deze weg loopt dikwijls door bosschen, waarin
 zich vele wilde en gevaarlijke dieren ophouden en
 die men van zich afhoudt door het maken van
 lawaai in den vorm van het slaan op bekkens.

De bijenwas moest als verlichting onderweg
 dienst doen.

De oude Chineseche huwelijksgebruiken staan
 derhalve niet in betrekking tot den Chineeschen
 godsdienst en waar niemand die gebruiken verlang-
 t en ze kostbaar zijn bovendien, daar heeft de
 handhaving ervan geen zin.

Hierbij past evenwel de opmerking, dat de tegen-
 woordige uitgaven bij eene huwelijksluiting in het
 geheel niet voor de vroegere onderdoen.

Zoo bedroegen, volgens spreker, de vroegere
 kosten van het „antar badjoe”, dat is de toezen-
 ding van de geknipte doch ongenaaide mannelijke
 kleedingsstukken aan de bruid, vergezeld van en-
 kele andere geschenken, ongeveer f 40 à f 50.

Thans hebben die geschenken aan de bruid wel
 eene waarde van minstens f 300, welk bedrag wel
 is waar niet van vrouwzijde wordt geëischt, doch
 van de zijde der mannen, die daarin wedijveren,
 tot die hoogte wordt opgevoerd.

De vroegere kosten van de versiering der bruids-
 kamer met bloemen, klamboe en allerlei dagelijk-
 sche gebruiksvoorwerpen kon men op ongeveer
 f 200 stellen, waarvoor thans minstens f 500 wordt
 betaald, nu fijne kant, tulle, zijden linten, gebor-
 duerde kussens enz. als materiaal voor die versie-
 ring worden gebezigd.

Bepaalde het aantal feestvierende familieleden
 vroeger zich tot een 50-tal, tegenwoordig maakt
 men in Manado het feesteten gereed voor een 200-
 tal personen.

Een voortdurend berusten in dien toestand,
 welke groote geldverspilling medebrengt, sluit on-
 wil in zich om daarin veranderingen te willen
 brengen en heeft, naar spreker's meening, het ge-
 volg, dat van de 10 huwbare jonge Chineseche
 mannen geen 4 het huwelijk onder die omstandig-
 heden aandurven.

De oudere huwbare mannen kunnen die hooge
 huwelijkskosten evenmin betalen en worden dien-
 tengevolge gedwongen hun geluk elders te zoeken.

Iedereen toch weet, hoe moeilijk en na welk een
 langen tijd het eerst mogelijk is voor een loontrek-
 kend Chinees of voor den kleinhandelaar, die voor
 zijne familie heeft te zorgen, om een eenigszins
 belangrijke geldsom voor een huwelijk bijeen te
 brengen.

En, als hij daartoe besluit, die bespaarde som
 dan in den kortst mogelijken tijd te zien verdwijnen.

De tegenwoordige Chineseche jonge mannen in
 Ned.-Indië volgen dikwijls de Westersche huwe-
 lijksgebruiken.

Zij doen dat volgens het legaal beginsel, dat de
 Chineseche kinderen van ouders, die niet wettig zijn
 gehuwd of door hen niet zijn erkend, niet den staat
 des vaders volgen.

Het aantal buiten huwelijk geboren Chineseche
 kinderen neemt dientengevolge in sterke mate toe,
 hetgeen niet medewerkt tot verhooging van het
 aanzien van den Chineeschen stam.

Naar de meening van de Chineseche vereeniging
 te Manado, zouden de navolgende veranderingen in
 de Chineseche huwelijksgebruiken zonder bezwaar
 kunnen worden ingevoerd, n.l.:

I. Het „hentar badjoe” kan als kennisgeving van
 het aanstaande huwelijk zeer goed worden vervan-
 gen door het Westersche gebruik van kaartjes-
 zending dan wel door het geven van openbaarheid
 in de plaatselijke nieuwsbladen.

II. Hetzelfde gebruik kan ook bij huwelijk wor-
 den toegepast, kunnende belangstellende familie-
 leden en kennissen door het zenden van kaartjes
 van hunne belangstelling doen blijken.

III. Verplichte huwelijksluiting door den amb-
 tenaar van den Burgerlijken Stand.

Tegen eenig onthaal of een ontvangdag op een
 bepaald uur bestaat natuurlijk geen bezwaar.

IV. De ontvangst zij echter sober en bescheiden.
 Het schenken van champagnewijnen is daarbij
 overbodig.

BESCHIKBAAR.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

De tegenwoordige Chineseche jonge mannen in
 Ned.-Indië volgen dikwijls de Westersche huwe-
 lijksgebruiken.

Zij doen dat volgens het legaal beginsel, dat de
 Chineseche kinderen van ouders, die niet wettig zijn
 gehuwd of door hen niet zijn erkend, niet den staat
 des vaders volgen.

Het aantal buiten huwelijk geboren Chineseche
 kinderen neemt dientengevolge in sterke mate toe,
 hetgeen niet medewerkt tot verhooging van het
 aanzien van den Chineeschen stam.

Naar de meening van de Chineseche vereeniging
 te Manado, zouden de navolgende veranderingen in
 de Chineseche huwelijksgebruiken zonder bezwaar
 kunnen worden ingevoerd, n.l.:

I. Het „hentar badjoe” kan als kennisgeving van
 het aanstaande huwelijk zeer goed worden vervan-
 gen door het Westersche gebruik van kaartjes-
 zending dan wel door het geven van openbaarheid
 in de plaatselijke nieuwsbladen.

II. Hetzelfde gebruik kan ook bij huwelijk wor-
 den toegepast, kunnende belangstellende familie-
 leden en kennissen door het zenden van kaartjes
 van hunne belangstelling doen blijken.

III. Verplichte huwelijksluiting door den amb-
 tenaar van den Burgerlijken Stand.

Tegen eenig onthaal of een ontvangdag op een
 bepaald uur bestaat natuurlijk geen bezwaar.

IV. De ontvangst zij echter sober en bescheiden.
 Het schenken van champagnewijnen is daarbij
 overbodig.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met een bijdrage van E. G. Döbken:
 De Ned.-Indische Topografische Dienst in het verleden, in
 het heden en in de toekomst. (Eene reëtificatie). — De hr.
 L. J. van Dijk geeft een opsomming van ruim 75 commissie-
 sies welke zijn ingesteld om de Ind. Regeering over lan-
 gepaalde onderwerpen van advies te dienen. Schr. geeft van
 elk dier commissies een korte omschrijving van haar taak,
 zoodat men den datum van instelling en eventuele ont-
 binding. — De ontwikkelingsgang der landrente-metingen
 op Java wordt geschetst door den hr. J. Th. Horstink. Het
 voornemen bestaat om in de naaste toekomst ook in de
 buitengewesten de landrente-regeling in te voeren, wat voor
 den schr. aanleiding was om, puttende uit verschillende
 jaarverslagen van den Topografischen Dienst, de richting
 aan te geven voor het nieuwe werkterrein. — G. de V.
 schrijft over „Een poging tot koppensnellen en hoe men
 deze voor de „Companie” trachtte geheim te houden”. Het
 beschreven geval deed zich voor in West-Seran, waar to-
 stand heerschen geheel verschillend van die in andere
 eilanden der Molukken. Schr. komt tot de gevolgtrekking:
 1° dat niettegenstaande de jaren lang voorgehouden strenge
 controle van militaire zijde, het zgn. kakihan-verbod der
 Alfoersche bewoners van het eiland nog steeds den kop niet
 is ingedrukt, zoodat het voor de bestuursambtenaren van
 Seran zwaar blijft zooveel mogelijk op de hoogte ervan te
 komen. En 2° dat de Inlandsche bestuurshoofden nog ter-
 sluiks de autoriteit der kakihan-hoofden erkennen en dus
 onmiddellijk toezicht op en een veelvuldig contact met ge-
 noemde hoofden voor hunne leiding nog vele jaren nood-
 zakelijk blijft.

Overigens bevat deze afl. de gewone maandelijksche rub-
 ricken: Revue van brochures en van dagblad- en tijd-
 schriftartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en
 industrie.

De Tropische Natuur.

Behalve een artikel van Dr. H. Cammerloher: Over eenige
 minder bekende lokmiddelen van bloemen; van H. Schroot
 over een vogelsoort: Roestkapje (Sutoria edela) en van A.
 J. P. Moereels over een excursie naar Groot-Boompjes-
 eiland, bevat de Oct.-afl. van de Tropische Natuur een bij-
 drage van den hr. R. Maier, getiteld: De orang pandak of
 orang pendek, waarvoor we even aandacht vragen.

Over den orang pandak, aapmenschen (of menschaap) op
 Sumatra is in de Trop. Nat. nog al wat geschreven, on-
 door ernstige onderzoekers als de h.h. Jacobson en Weste-
 nenk, maar tot een definitieve oplossing omtrent het al of
 niet bestaan van dit geheimzinnige dier is men nog niet
 geraakt. De voorstanders baseeren hun meening op de ver-
 halen der bevolking en op de hun getoonde voetafdrukken,
 terwijl de tegenstanders het onmogelijk achten dat een be-

Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche
 worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt
 „Anton Hunink, Deventer”, dan verzekeren wij U,
 dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid
 is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons
 verantwoordelijk stellen voor de kwaliteit.

Anton Hunink, Deventer.
 Hofleverancier.

S

Genua en Marseille
 Geregelde Koeriersdiensten
 voor passagiers.
REISBUREAU LINDEMAN
 's-Gravenhage
 Rotterdam - Arnhem - Groningen - Utrecht

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

BIJ UW BEZOEK AAN
BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,
 bemerk U, dat Uw kleederen gekreukt, gevlekt of
 gescheurd zijn.
 U kunt ze moeilijk missen . . . . . Geen nood
Wij Reinigen en Persen Uw Kleding
terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS
 hebben eigen ateliers te
BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE,
 Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
 Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
 Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U logeert, wij Stoomen (binnen 24 uren) Reinigen, Verven, Repareeren, Keeren, Plisseeren, Stoppen (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop, dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliënten mogen rekenen.

Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der bovengenoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen wij Uw kleding,
 terwijl gij Uw courant leest of even een brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors
 Prop.: M. ANDRÉ,
 4 rue Grétry, BRUSSEL
 (eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van de Place Brouckère).

BESCHIKBAAR.

PIANO'S
RIPPEN
 P. Heinstraat 42
DEN HAAG
 Ook in huur en in huurkoop

trekkelijk groot dier nog nooit, hetzij levend, hetzij dood, getoond is kunnen worden.

De hr. M. deelt nu o.m. de volgende bijzonderheden mede: „Hetgeen de bevolking omtrent dit geheimzinnige wezen weet te vertellen, stemt ook merkwaardig met elkaar overeen. Al verschilt de naam ook met de landstreek, in geheel Palembang en Benkoelen zal zij u het diermensch ongeveer als volgt beschrijven.

Hoogte 80 tot 150 c.M.; korte donkerbruine tot zwarte beharing over het geheele lichaam; lang, zwart hoofdhaar, dat in een dichte bos op den rug hangt en den indruk maakt van een manenkam. Het heeft de voeten achterste voren staan en loopt met de hiel naar voren gericht. Het bezit geen zichtbaren staart.

De armen zijn niet zoo opvallend lang als bij een ap. Het klimt niet, doch loopt op de achterpooten. Het is zeer schuw en verwijderd zich bij de ontmoeting met een mensch snel, waarbij het een sissend geluid uitstoot en daarbij duidelijk de vier groote hoektanden ontbloot.

Het leeft van jonge groenten, vruchten, zoetwaterschelpen, slangen en wormen, welke laatste worden gezocht onder omgevallen boomstammen, die het door zijn groote lichaamskracht in staat is om te wentelen. Soms ook docht het zich te goed aan suikerriet en pisang uit de tuinen der bevolking.

Zelf trof de heer M. meermalen sporen aan welke van dit onbekende beest afkomstig heetten te zijn. Ze vertoonden veel overeenkomst met een menschenvoet, hoewel ze daarvan afwijken door grotere breedte en een platvoet-natuur.

„Hoe echter te verklaren, dat er tot nu toe geen exemplaar ons in handen is gekomen? De bevolking maakt er geen jacht op, omdat het geen schade aanricht, terwijl het aantal beperkt zal blijven, doordat het met het oog op zijn aan den grond gebonden levenswijze, niettegenstaande zijn groote lichaamskracht, vaak aan verschenend gedierte ten prooi zal vallen.

Het schijnt in groepjes bijeen te leven, doch omtrent nestbouw kon ik geen gegevens krijgen.

Aangezien een verwarring met den orang-oetan of mawas, welke zooals bekend in Zuid-Sumatra niet voorkomt, geheel is uitgesloten, blijft er weinig anders over, dan het bestaan van een nog onbekende soort menschaap aan te nemen.

Zendingsperiodieken.

Het Missiewerk. Nov. '23. Rubber en de Missie, door Pr. Jurindus. — Indië en de Indische Missies.

Onze Missie in Oost- en West-Indië. Nov. '23. Overzicht van den feitelijken toestand onzer Missien in Oost- en West-Indië. — Op zoek naar oermenschen (in Nieuw Guiné), door H. Geurijens. — De Karaib en zijn taal, door W. Ahlbrink (vervolg).

Orgaan der Ned. Zendingsvereniging. Nov. '23. Ds. Lindenborn en zijn arbeid, door Dr. F. J. Fokkema.

Nederlandsch Zendingsblad. Nov. '23. Johannes Pathé (schets uit de zending aan de Cottica). — Hollandia (zendingspost in de Humboldtbaai op Nieuw Guiné, door een handjir) verwoest, door Van Hasselt.

De Katholieke Missien. Nov. '23. Hoe men trouwt in Melaka (Zuid-Timor), door Pr. F. de Lange. — Over de Dajaks (vervolg: De Dajak in zijn familieleven), door Pr. Jucundus.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 7, No. 4 (Aug. '23). Jaarverslag 1922—1923 der Javase Bank in verband met eenige actuele vraagstukken, door E. Helfferich. — Kamers van Landbouw, door Mr. J. de Riemer. — Bataksche adat, door Mangaradja Soangkoepou. (Dit zeer uitvoerige artikel behandelt de adat in Mandailing, waar de bevolking niet werd gelaten in het genot van eigen rechtspraak). — Een plantenzieker in dienst der lijdende menscheid, door Dr. P. J. S. Cramer. (Prof. J. F. Rock, in verband met zijne onderzoekingen betreffende chaulmoogra-olie als bestrijdingsmiddel tegen lepra). — Persoverzicht. — Wetgevende kroniek. — Financieel-economische kroniek. — Boekbespreking. In deze rubriek o.a. eene bespreking van Mr. S. Jaarsma, Rechten op grond in Ned.-Indië, wat een ongewijzigde herdruk blijkt te zijn van des schrijvers dissertatie van 1918, zoo volkomen ongewijzigd dat zelfs uitdrukkingen als „in den allerlaatsten tijd“ zonder meer zijn blijven staan; dat geen stuk literatuur van na 1918 is aangehaald en dat de goede gelegenheid verzuimd is om de zeer voorloopige en onvolledige „klapper op enkele onderwerpen“ door een meer volledige te vervangen.

Anthropologische Bibliographie.

Als afl. XXX der Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitengewesten, bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau is verschenen een lijjig boekwerk, getiteld: Anthropologische bibliographie van den Indischen

Archipel en van Ned. West-Indië, door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan.

Deze bibliographie biedt niet slechts een opgave der titels van de verschenen geschriften en artikelen, maar bovendien een min of meer uitvoerige inhoudsopgave ervan, naar gelang van de betekenis of omvang der publicaties. Verder vermeldt ze behalve de publicaties welke betrekking hebben op de Nederlandsche gebieden in Oost en West, eveneens die van aangrenzende gebieden, voor zoover de schr. zulks wenschelijk achtte en noodig oordeelde voor de anthropologische kennis der volken van de Ned. Koloniën.

Het uitgebreide materiaal verdeelde Prof. Kl. de Zw. in 6 groepen, waarin de artikelen alfabetisch naar de auteursnamen zijn gerangschikt. Aan het slot een uitvoerig register wat de raadpleging van het boek zeer vergemakkelijkt.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 14. Bekeering der Regeering ter zake van kolonisatie, door Dr. R. Broersma. — Oostersche genesmiddelen op Java. — Bijenteelt. De bijenvlieg, door Ram. — Leverbotten en leverbotziekte (bij den veestapel in Ned.-Indië), door Dr. H. J. Smit. — Beplante uitgestrektheden en producties in het grootlandbouw-bedrijf in Ned.-Indië in 1922 (Mededeeling No. 10 van het Statistisch kantoor van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel). — Arghan-vezel, door Prof. Dr. G. van Iterson Jr. (ontleend aan de Ind. Mercur). — Eikeboomen in Indië.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 32. Kunst en kunstvaardigheid in Indië (vervolg), door N. (met plaat: gedreven gouden krisscheeden van Sumatra en Celebes). — De ontwikkeling der aardolie-nijverheid in Ned.-Indië (vervolg), door M. (met ill. en portret van ir. A. Stoop). — Boedoan (Suikerfabriek in Oost-Java), door P. van Schilfgaarde (vervolg). — Roeiwedstrijden op de Tjitaroem, 9 Sept. 1923, door R. (met ill.).

De Indische Mercur.

No. 45. Crotalaria anagyroides No. 33 (een nog weinig bekende groenbemester), door L. Koch (ontleend aan het Alg. Landb. Weekbl. v. N.-I.). — De oogst en de aanplant van suikerriet in en aan het einde van de maanden April tot Juli 1923. — Handel en scheepvaart tusschen het Britsch-Indische presidentschap Madras en Ned.-Indië gedurende het jaar 1922—23. — Uit Suriname (mededeelingen over den economischen toestand). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft ditmaal recente literatuur over economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverheid, brandstoffen en waterkracht, delfstoffen en metalen.

Orgaan Ned.-Ind. Officiersvereniging.

Uit den inhoud der Sept.-afl. De Infanterie in buitenlandse verhandelingen en reglementen, door F. Treffers (slot). — Ons stelsel van voeding in garnizoen; welke wijzigingen het in de laatste jaren heeft ondergaan en hoe dat stelsel te verbeteren is, door C. H. C. Waal. — Uit de oude doos. — De officiersvereniging tot ondersteuning van nagelaten betrekkingen (Onderling ondersteuningsfonds). — Ruiling van gouvernementswoningen, door G. I. van Leeuwen.

Nederland—Menado.

Als uitgave van de Volkslectuur (Balai Poestaka) te Wetevreden is verschenen een werkje van den luit.-kol. L. F. van Gent, getiteld: Nederland—Menado. Het is bedoeld als jubileumsuitgave en in een oranjeleurig gewaad gestoken. Gericht aan de Menadoneezen die in het Indische leger dienen, is het versierd met portretten van H. M. de Koningin, van bekende legerfiguren en o.m. van Menadoneese militairen die zich te veld bijzonder hebben onderscheiden.

Na een inleidend woord worden achtereenvolgens behandeld de verschillende Kon. onderscheidingen en de militaire geschiedenis van het Men. volk. Het laatste gevormd door een aneenschakeling van roemrijke feiten uit de N.-I. krijgsgeschiedenis. — Ten slotte eenige hoofdstukjes, behelzende de geschiedenis van vooraanstaande Menadoneezen, 't zij militairen, dan wel „prijman“.

Het boekje is een schitterende getuigenis voor het Menadoneese volk, zegt K. in het Sept.-Nr. van het Org. der N.-I. Offic.-ver., waaraan het bovenstaande is ontleend.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

7e jaarg. No. 9 (Sept. '23). De selectieve uitdunning van rubbertuinen in de praktijk, door J. H. Kunemann Jr. — Ervaringen uit de praktijk der bruine bast-bestrijding, door P. E. Keuchenius. — De invloed van bodemverschillen en bemesting op de vorming van latexvaten, door J. G. J. A. Maas e.s.

Ned. Indisch Rubber- en Theetijdschrift.

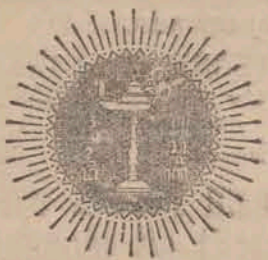
Se jaarg. No. 14 (1 Oct. '23). Jaarboek van het Landbouwdepartement over 1922 (vervolg). — Invloed van periodontap op de eigenschappen van de rubber, door Dr. O. de Vries. —

N. V. Meubelfabriek „DELTA“
 Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893
NIJMEGEN
 Wij kunnen U momenteel aanbieden: S
Complete Huiskamers van af f 315.-

BESCHIKBAAR.

Om goede zaken te maken
 is het noodig goede waar te leveren.
 Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.
 GEBRUIK DIT BLAD
 VOOR UW
Reclamecampagne.

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het
„Java-Instituut” en van „De Commissie voor
de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook
Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in
Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van
Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van
de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en
Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche
grooten heeft verkeerdt, is de eerste, die ons op systema-
tische wijze in het wezen der Javaansche danskunst
inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van
Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool
te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waar-
door de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis
maakt met de elementaire bewegingen van den Javaan-
schen dans.

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„ . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen
van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie
ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te
vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaan-
baar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel
en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de
dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”.

[JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„ . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering
vijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder
dezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefde-
bed van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet
zich afsmeeft, maar slechts dankt en bidt en
eereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en
de monumenten van de beschaving van zijn heet-
geliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het
lied rijst uit zijn ziel . . . .”.

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag
van Ned.-Indië”.

J. A. VAN HEIJNINGEN

FABRIEK VAN GRAFHEKKEN - SANITAIRE ARTIKELEN

AANLEG VAN GAS- EN WATERLEIDING

LEVERING VAN ALLE SOORTEN

HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN

:: ELECTRISCHE SMEDERIJ ::

WESTEINDE 159 TELEFOON M. 2867 DEN HAAG

Bastonderzoek en uitdunning, door Dr. A. Steinmann. —
Detailverpakking van thee, door Dr. J. J. B. Deuss.

Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten.

In den loop van dit jaar heeft dit Instituut uitgegeven de
volgende mededeelingen: No. 57. De koffiebessenboek. II.
Levenswijze en oecologie, door S. Leefmans. — No. 58. Ziek-
ten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië in 1922,
door Dr. C. J. J. van Hall. — No. 59. Onderzoekingen over
de bloedziekte der bananen op Celebes (vervolg), door Dr.
E. Gümman. — No. 60. Levensduur en opbrengst van
Sawah-padi in verband met ouderdom der bibit, planttijd
en andere factoren, door P. van der Goot. — No. 61. De
schadelijke insecten van de rijstplant op Java, door W. C.
van Heurn.

Oefeningen ter vertaling uit en in het Javaansch met Ja-
vaansch-Hollandsch en Hollandsch-Javaansche woorden-
lijst, door T. J. Bezemer. Vijfde druk, vermeerderd met een
aanhangsel, bevattende gesprekken en woorden uit de prak-
tijk der suikercultuur. (Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 2
deeltjes).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers
1923, No. 40. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante
aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Les mandats coloniaux et la Société des Nations. Rapport
présenté à la XXIIe Conférence interparlementaire Copen-
hague, 15-17 août 1923. (Genève, Imprimerie du „Journal
de Genève”).

Bankwinning. Verslag over het exploitatiejaar 1922/23
en definitieve cijfers betreffende 1921/22. (Banka).

De Hague Rules en de nieuwe cognossemten in de In-
dische vaart, door Mr. P. J. Prinsen Geerlig. (In- en Uit-
voer, 7 Nov. '23).

Mijningenieur N. Wing Easton bij zijn 40-jarig ingenieurs-
jubileum, door ir. J. G. B. van Heek (De Mijningenieur,
Oct. '23).

Die Kartoffelkultur in Niederländisch-Ostindien, von Dr.
E. Paravicini. (Der Tropenpflanzer, Aug.-Dec. '23). 1)

De Indische tariefwetgeving (vervolg). (Mededeelingen van
de Handelsvereniging te Medan, 1 Oct. '23).

De wetgevende bevoegdheid des konings t.a.v. het mate-
rieel recht voor Ned.-Indië, Verhandeling van Mr. C. C. v.
Heisdagen. (Ind. Tijdschr. van het Recht, dl. 119, afl. 3-4,
Sept. '23).

Verslag omtrent het beheer en den toestand van het
Landsopvoedingsgesticht te Semarang gedurende dienstjaren
1921 en 1922. (Weltevreden, N.V. Boekh. Visser en Co.).

De ontwerp Provincie- of Regentschaps-ordonnanties, door
R. — De a.s. bestuursreorganisatie. (Locale Belangen, 1 Oct.
1923).

Een en ander over de tabakscultuur voor de Inlandsche
markt in de regentschappen Bandjarnegara, Wonosobo, Te-
manggung en Magelang, door Fruin. (Bladje voor het Volks-
credietwezen, 15 Sept. '23).

Het gebruik van kinine bij Malaria-epidemieën, door Dr.
A. Groothoff. (Pharmaceutisch Weekbl. 1923, No. 27).

The amphibia of the Indo-Australian Archipelago. With
Ill. (Leiden, 1923).

Immunisatie tegen bacillaire dysenterie door middel van
den bacteriophage anti-dysenteriae Shiga-Knise. Acad. proef-
schr. (Leiden, 1923).

Suriname en de bananenecultuur, door Tj. Pyttersen. (Vra-
gen des Tijds, Nov. '23).

Over de psychische mutaties bij Europeanen in de tropen,
door W. Kerrmans. (Vragen van den Dag, Nov. '23).

Naschrift op „Vergeten jubilees”, door Prof. Dr. C. Snauck
Hurgonje. (De Gids, Nov. '23).

1) Dit ook voor Ned.-Indië belangrijke cultuur-tijdschrift zal niet meer ver-
schijnen, althans voorloepig niet, volgens eene mededeeling van den uitgever.

Suriname.

Onder het hoofd „Arbeidsmoeilijkheden in Suri-
name”, in „De Nederlander” van 19 en 20 October
een hoofdartikel van de hand van Mr. O. E. G.
van Limburg Stirum.

„Sinds Suriname — aldus de aanhef — zich plot-
seling weer mag verheugen in de belangstelling
van een groot gedeelte van het Nederlandsche volk,

F^A N. LOEB, Noordeinde 107-109

TEL. H. 3149

DEN HAAG

OPGERICHT 1832

Levert op **afbetaling:**

KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
MEUBELEN, BEDDEN, TAPIJTEN, Gordijnen
Complete Woning-Inrichtingen

Gramophoons - Rijwielen - Kachels - Lampen - enz. enz.

een feit, dat op zichzelf een reden van groote
vreugde moet zijn en ook is voor ieder, die het
niet alleen met dat onderdeel van ons Rijksgedee-
doch met geheel ons vaderland goed meent, is her-
haaldelijk de vraag opgedoken: als dat dan wer-
kelijk zoo'n buitengewoon vruchtbaar land is en
zoo de moeite waard, om het voorwerp van aller
belangstelling te zijn, waaraan is het dan te wijten
dat het er in de laatste tientallen jaren zoo
slecht is gegaan, dat het zelfs hollend achteruit
ging en vrijwel n emand in de kringen van Handel
en industrie zich er weer aan gelegen liet liggen,
nadat toch vroeger zoo groote winsten in die stre-
ken zijn behaald?”

Om deze vraag te beantwoorden zet de schrijver
een berekening op van de kosten van aanleg en
exploitatie van een koffieplantage groot 500 H.A.
om aan te toonen dat bij de tegenwoordige belas-
tingweygeving de winst slechts 2 pCt. van het in
de onderneming gestoken kapitaal kan bedragen.
Worden de lasten, die op den landbouw drukken
afgeschafte, dan kan de winst, zooals de schrijver
becijfert, 10 à 11 pCt. bedragen. „Nu moge worden
toegegeven — aldus de schrijver — dat dit nog
geen percentage is, waarmede men in enkele jaren
millionair wordt, voor een gezond economisch
leven biedt het althans voldoende basis. En daarom
gaat het in de eerste plaats. Heeft de ondernemer
eenmaal ingezien, dat een normale winst te beha-
len is, dan zal hij trachten, door veredeling van het
product, verhooging der quantiteit en kwaliteit van
den oogst en verlagting der kostprijzen het winst-
overschot te vergrooten.”

Uit het artikel citeeren wij nog het volgende:
„ . . . . . Evenmin mag hierbij worden vergeten, dat
het de plicht is van het moederland, te zorgen voor
bevolking van een koloniaal gebied en daarnaast
ook voor het verschaffen van werkgelegenheid voor
die bevolking. Een zeer belangrijk deel van die
overheidsstaak wordt in Suriname door particulie-
ren overgenomen. Is hier tegenover dan de eisch
overdreven, dat de Staat van zijn kant deze werk-
verschaffing bevordert en deze niet belemmert door
het particulier kapitaal in de kosten van aanvoer
van bevolking te laten bijdragen? Men is ten aan-
zien van dit onderwerp in Nederland wel eens ge-
neigd, de zaken om te draaien en aldus te redenee-
ren: de particulieren en dan in casu de planters
willen in Suriname geld verdienen en roepen daar-
toe nu de hulp van den Staat in. Neen, de zaak staat
zoo: Nederland heeft nu eenmaal grondgebied in
Zuid-Amerika en heeft dus de verplichting, daar-
voor te zorgen, d.w.z. te zorgen, dat de bevolking,
die er is, kan werken en dat door meer aanvoer
van bevolking de welvaart toeneemt. Bij het ver-
vullen van die taak kan dan dankbaar van het par-
ticuliere initiatief en de particuliere energie wor-
den gebruik gemaakt.

Maar al te vaak wordt uit het oog verloren, dat
een kolonie er thans niet meer is om de moeder-
landsehe heurs te spekken, maar dat men eerst na
een opechte en gezonde politiek ten aanzien van
die kolonie er op kan rekenen dat zij „selfsupport-
ing” zal worden. De thans ten aanzien van Suri-
name gevolgde gedragslijn leidt onvermijdelijk tot
steeds meer ellende en tot grooter stoffelijke ach-
teruitgang met de nadeelige gevolgen daarvan, ook
voor het moederland”.

In verband met de beschouwingen in het arti-
kel van Mr. van Limburg Stirum is van groot be-
lang het verslag van een bezoek aan plantage Sorg-
vliet gebracht door den redacteur van „De West”,
in gezelschap van den heer J. R. C. Gonggriep, een
planter van meer dan 40-jarige ervaring. (Men zie
het nummer van 2 October).

De heer Zeiler — directeur van Sorgvliet — ver-
klaarde dat „wanneer alle koffie-aanplantingen
op Sorgvliet vruchtdragend zullen zijn geworden,
de onderneming reeds kan bestaan bij een mini-

M. A. VREESWIJK

WIJNHANDEL - UTRECHT

Uitvoerige Prijscourant op aanvraag gratis.

Het beste adres voor Indische Families

voor in- en Verkoop van hun Meubelen is en blijft het van ouds als solied en reëel bekend staande adres

J. HORNMAN & ZOOON
TAXATEURS

Gr. Hertoginnek. 252, Den Haag, Tel. M. 391

..... naast het kantoor van de Beton-Maatschappij .....

mumprijs van 50 cent per kilo koffie, dat is nog veel minder dan de tegenwoordige marktprijzen. Sorgvliet heeft ruim duizend akkers in cultuur, waarvan 800 akkers in Liberiakoffie. Van de koffievelde is ruim de helft vruchtdragend en leverde het afgelopen jaar 1700 balen koffie. Men mag dus over enkele jaren de normale jaarlijkse productie dezer plantage op ten minste drie duizend balen koffie stellen. En nu beheeft men waarlijk geen rekenmeester te zijn om te kunnen nagaan, welke schitterende winsten zulk een onderneming moet afwerpen wanneer de koffie zich herstelt op een normaal peil van bijvoorbeeld 80 cent per kilo.

Eenige jaren geleden — het was in den tijd toen op elk gebied topprijzen golden — berekende het Suriname Studie Syndicaat, dat om een van meetaf opgezette koffie-onderneming in Suriname behoort te doen renderen, een marktprijs noodig was van een gulden per kilo. Het voorbeeld van Sorgvliet leert ons, dat thans het rentabiliteitspeil heel wat lager kan worden gesteld."

Uit hetzelfde blad nog het volgende bericht:

"Van bevoegde zijde wordt het bericht tegengesproken, dat een nieuw, uitgebreid proefveld van katoen in Nickerie zou worden aangelegd onder leiding van den heer Van Leesten. Het ligt niet in de bedoeling om thans verdere proeven met katoen te nemen, daar men meent dat de reeds genomen proeven voldoende aan het doel hebben beantwoord.

Wel zal de heer Van Leesten een groot proefveld aanleggen voor machinale rijstbouw, om aan de Britsch-Indiërs te loonen, dat men door een juist gebruik van ploeg en ossen den productieprijs onlaag kan brengen en meer land kan bewerken dan met handenarbeid. Ook zal hun het machinaal dorschen en wannen worden geleerd.

Voor den eersten keer zal het proefveld met den tractor bewerkt worden; later alleen met dierlijke trekkracht."

Aansluitende aan hetgeen wij in ons nummer van 1 November schreven over mogelijke onderhandelingen van het Surinaamsche Bestuur met de Fruit Company ontleenen wij aan „De West" van 16 October het bericht dat de Gouverneur een nader schrijven heeft gezonden aan den Voorzitter der Koloniale Staten in zake de bacoventuur. De Gouverneur schrijft:

1. „In vervolg op mijn schrijven d.d. 3 October No. 3522 moge ik Uhoogedelgestreng berichten dat ik zoeven een telegram van den Minister van Koloniën mocht ontvangen luidende:

United Fruit Company zendt eerlang expert Johnson naar kolonie voor onderzoek huidige mogelijkheden bacoventuur.

2. Wijl dit bericht betrekking kan hebben op het bezoek van den heer Scudamore, die onlangs in Suriname vertoefde en wiens onderzoekingen meer de belangen van de United Fruit Company dan de onze betroffen, heb ik daaromtrent nadere toelichting aan den Minister verzoekt.

3. Mocht het blijken, dat de komst van een tweede expert inderdaad te verwachten is, dan bestaat er geen aanleiding om het verzoek in bovengenoemd schrijven neergelegd, te handhaven en is de reis van den heer Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel naar Boston, althans voorloopig overbodig geworden.

4. Blijft het evenwel, dat de eerder aangewezen expert Johnston door den heer Scudamore werd vervangen en er dus geen nieuwe expert te wachten is, dan zou ik voor dat geval het oordeel van de Koloniale Staten omtrent eerstbedoeld verzoek op hoogen prijs stellen."

„De West" meent dat hier een andere expert dan de heer Scudamore bedoeld is.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN"

Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden

v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Curaçao.

Vermakelijkheidsbelasting.

Eindelijk, na 9 maanden, is het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad verschenen. Het is ongunstig. „Met een streven van versoering en vereenvoudiging van de Bestuursadministratie in haar geheel omvang, waarvan alleen aanzienlijke beperking der bestuursuitgaven op den duur te verwachten is, rijmt — meende men nagnoeg algemeen — zich slecht het invoeren van nieuwe belastingen, die bij geringe opbrengst niet onaanzienlijke uitgaven veroorzaken."

Hanengevechten op St. Martin.

Een verbod van hanengevechten, door den gezaghebber aan den Raad van politie voorgesteld, werd verworpen. „De beide landraden verzetten zich eenparig en met klem ertegen en vonden geen vrijheid om hun stem te geven aan een bepaling, die het publiek in het algemeen van een onschuldig tijdverdrijf zou berooven, dat, zoover zij persoonlijk (er?) kennis van dragen, nimmer eenig onaangenaam gevolg heeft gehad."

De gouverneur stelt nu een nieuwe strafbepaling in het Wetboek van Strafrecht voor. „Het houden van hanengevechten," zoo wordt in de M. v. T. gezegd, „dat op alle eilanden der kolonie, behalve St. Martin, N. G. en Saba, bij keur verboden is, schijnt in wezen niets anders dan het gelegenheid geven tot dierenmishandeling en derhalve in strijd met de humanitaire beginselen, die er toe geleid hebben om het mishandelen van dieren onder de delicten tegen de zeden in het Strafwetboek op te nemen. Deze zoogenaamde ontspanning waarbij uit den aard der zaak niemand moed of behendigheid vertoont, werkt zonder twijfel ruwe zeden in de hand."

Jubileumzegels.

Blijven, voor zover wij hebben kunnen nagaan, bij ons de jubileumzegels evenals die van 1913 onbepaald geldig, in Curaçao zal dit slechts tot 31 Dec. 1923 zijn.

Kan een blanke bevolking zich blijvend in de Tropen vestigen?

Dit onderwerp, dat ook in ons land meermalen tot gedachtenwisseling heeft aanleiding gegeven (wij denken aan de polemiek Leys-Van Blou over Suriname) heeft de heer Andrew Balfour tot een voordracht aanleiding gegeven, die opgenomen is in *The Lancel* van 30 Juni 11. Over Curaçao ontleenen wij daaraan het volgende uit de *Amigoe di Curaçao* van 22 Sept. 11.:

„Wat de Hollandsche kolonie Saba betreft, waar zich in 1640 blanken hebben gevestigd, het ras is hier zuiver gebleven en de bevolking is zeer intelligent. De mannen zijn meest boeren of zeelui. De vrouwen zijn bekend om haar slanke gestalte en gezond voorkomen. Wel kwamen op een dorp gevallen van krankzinnigheid en idiotie voor, maar dit kon een gevolg zijn van erfelijkheid.

De blonde visschersbevolking op het eiland St. Martin is ook zeer gezond en sterk ook. Hier hebben zich in het midden der 17e eeuw landverhuizers gevestigd.

De Curaçaosche bevolking wordt door Balfour eveneens zeer geprezen; hij merkt echter op dat het klimaat zeer droog is en meer op een woestijn dan op een tropisch klimaat gelijk."

De Spaar- en Rekenbank van Curaçao.

Aan het verslag over Juli 1922 tot Juni 1923 ontleenen wij het navolgende:

„De panden in de maanden Mei, November en December 1921, Juni en Juli 1922 verkocht waren

BESCHIKBAAR.

Heeren- en Dameskleeding naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,

WILLEM VAN HOUT

MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

Voor het bereiden van een voortreffelijke Rijsttafel zijn de

Recepten van een Ind. Kokki

onmisbaar

„De Ind. Rijsttafel" door F.R. BLOM, Schrijver van „Moderne Kookkunst", verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgeefster Nobelstraat 20, Den Haag.

Prijs f 1.00

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.

Zaterdag na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL,

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleystraat 63
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a
ARNHEM, G. J. Hoesink, Emmastraat 58.

X.X. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen.

Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

EINDHOVENSCH E BOOMKWEKERIJ

TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634

LEVERING VAN ALLE SOORTEN

BOOMEN EN PLANTEN

TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

SPECIAAL ADRES VOOR HET

AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende schéppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*).

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het toneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naef in *De Amsterdammer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch toneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

BEZOEKT DE TOONKAMERS van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid

Heulstraat 19 - Den Haag

Sint-Nicolaas-Uitstalling

Toegang vrij.

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur; 's mid-dags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het ge-bruiken van *nassi goreng* of *bamie*. Donderdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdag rijsttafel à f 1.50 en f 0.75.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Pas ontvangen een collectie *akar bahar* arm-banden tegen de rheumatiek à f 2.50 per stuk.

Voor een Rijwiel gaat men bij de Fa TIMMERMAN & Co.

JAVASTR. 40 TASMANSTR. 147 PLETERIJSTR. 170
 Tel. H. 219 Tel. M. 2509 Tel. H. 3742

HIMA RIJWIELEN
 RUDGE-WHITWORTH RIJWIELEN
 GOUDSTER

aan kapitaal en interest schuldig f 4489.53 en heb-ben bij verkoop opgebracht f 9758.73½; voor de eigenaars bleef er f 4293.10 over, terwijl de instel-ling een verlies van f 51.10½ leed.

Gedurende het jaar is een bedrag van f 41.850.— op hypotheek uitgezet en f 42.477.— aan hoofd-som, benevens f 27.703.49½ aan interest afbetaald. Aan obligaties werd uitgezet f 9850.— en afge-lost f 20316.30, terwijl aan interest f 5911.88½ werd ontvangen.

Op panden werd beleend f 94.170.50, terwijl f 82.618.— aan hoofdsom* en f 8366.07½ aan inter-est afbetaald werd.

Het saldo in kas bedroeg op ultimo Juni 1923 de som van f 41.936.64½.

Gedurende het afgelopen jaar zijn er 485 nieuwe boekjes uitgegeven.

In het geheel vonden 3132 stórtingen plaats.

„De netto-winst van f 5558.94 blijft voorloopig op Credit van Winst- en Verliesrekening. Het Be-stuur stelt voor van de netto-winst de som van f 2600.— te bestemmen voor dividend naar reden van f 20 per aandeel, f 1800.— voor duurtelbidslag aan voorzitter en beampten en het saldo ad f 1158.94 te brengen op het extra-reservefonds.”

Uit den Verren Vreemde

Protectionistisch ijveren in het Britsche rijk.

Niet ten onrechte hebben wij ongerustheid uitgesproken over de protectionistische stemming, die als het kenmerk mag worden beschouwd van de Rijks- en Economische conferentiën, waarvoor de kopstukken uit de verschillende deelen van het Britsche Rijk in Londen zijn samengekomen. Vooral bij de beraadslagingen ter Economische conferentie was 't maar „protectie tarieven en voorkeur-rechten” wat de klok sloeg.

De premiers van alle dominions sloofden zich uit in waardeeringsbetuigingen voor hetgeen de Br. regering ge-daan heeft tot verhooging der reeds bestaande preferentie ten bate der voortbrengselen uit het rijksgedeb.

Van de artikelen, welke in de uitbreiding begrepen zul-len zijn, noemen wij gedroogde en geconserveerde vruch-ten, suiker, zalm in blik, verse appelen, vruchtensap, honing, tabak, wijn.

Verwacht wordt dat de deelen van het rijk over zee binnenkort in staat zullen zijn voor vele artikelen ge-heel —, voor andere meerendeels in de behoefte van het Br. rijk te voorzien.

Moties zijn goedgekeurd, welke nog eens uitspreken, dat bij regeeringscontracten werkelijke voorkeur moet worden gegeven aan artikelen en grondstoffen, binnen het rijk vervaardigd of gewonnen. Besloten werd tevens bij de staats-, provinciale- en plaatselijke autoriteiten aan te dringen op het volgen van eenzelfde gedragslijn.

Een aantal besluiten heeft de strekking om samen te werken tot ontwikkeling van de hulpbronnen en tot uit-breiding van den onderlingen handel, alsmede tot het ver-beteren van de faciliteiten, die de emigratie naar andere deelen van het rijk moeten ten goede komen.

Het voorstel van den Australischen premier Bruce, tot stichting van een permanente rijks-economische commissie, is aangenomen; hij den geest welke de heeren bezielt, mag die voortgezette actie de voorstanders van vrijhandel wel ongerust maken omtrent hetgeen van de naaste toe-komst te verwachten is.

Al de hier vermelde voornemens, besluiten en moties wachten nog op een omzetting in formeelle regeerings-daden en op goedkeuring van de welgevende macht, maar de opzet en aanleg is er al.

Naar verwacht wordt zal de algemeene verkiezing, die in December of Januari in Engeland plaats moet vinden, gaan om de leuze vóór of tegen bescherming van de nation-ale nijverheid. Zoodat men weet, gaat een sterke stroom-ing onder het volk in tegen uitbreiding van protectie, omdat deze de levensmiddelen en andere artikelen duurder maakt, zoodat de massa eenerzijds betaalt, wat men an-derzijds aan handel en nijverheid ten goede wil doen komen.

Lloyd George heeft, teruggekeerd van zijn reis door Canada en de Vereenigde Staten, hoog opgegeven van de beteekenis van een goede en blijvende samenwerking tus-schen Groot Brittannië en Noord-Amerika. Hij wijdde uit over het ideaal der eensgezindheid van deze twee reuzen-machten, die de loop der wereldgebeurtenissen kunnen be-heerschen.

Hij zou een verwijdering door een tarieven-oorlog als een daad van onrechtvaardigheid en kortzichtigheid beschou-

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

wen. In dit verband bestreed hij de belasting- en protectie voorstellen van Baldwin. Tegenover de uitdaging die in deze plannen opgesloten ligt, zegt Lloyd George zonder aarzeling den handschoen op te nemen voor de vrijheid. De oud-premier maakt zich zoo weer tot aanvoerder in een der kampen van den verkiezingsstrijd. Ook de arbeiderspartij zal, volgens aankondiging van Ramsay Mac Donald, beslist tegen de Baldwin-bedeiging optrekken.

Nederland en Indië hebben groot belang bij den uitslag van dien aanstaanden stembusstrijd.

Lepra bestrijding.

De Amerikaansche regering bevordert den aanplant van hydnocarpee, zoolwel in Hawai als in de Philippijnen. Deze boomsoort levert een soort oranje op, waaruit de chaulmograa-pitten verkregen worden, en deze geven de olie, die als geneesmiddel voor de lepra geldt. Aldus lezen wij in *La Dépêche Coloniale* van 25 October.

Door een chemische behandeling is het middel gevond-en om die olie af te scheiden. De genezingen van lepra-leiders te Hawai hebben zóó de aandacht getrokken, dat talrijke aanvragen van andere instellingen ontvangen zijn. De in de wildernis groeiende boomsoort geeft slechts ge-legenheid om kleine hoeveelheden beschikbaar te stellen.

Dientengevolge kan aan de behoefte niet worden voldaan en wordt het in den handel brengen van namaak-zonder geneeskrachtige waarde, in de hand gewerkt. Dit heeft de regering der Vereenigde Staten tot den hoven-vermelden maatregel gebracht. Hawai hoopt over 4 à 5 jr. in staat te zijn het product te kunnen uitvoeren.

Kan hierin geen aanwijzing liggen, waaruit voor Neder-landsch Oost- en West-Indië iets te leeren valt?

Een Sahara-spoorweg.

Het Koloniaal Instituut te Parijs heeft bekend gemaakt dat de plannen voor een spoorweg dwars door de Sahara in alle onderdeelen gereed zijn en met de uitvoering een begin kan worden gemaakt.

Behalve uit een oogpunt van handel werd de aanleg van dien spoorweg ook uit militaire beweegredenen noodzake-lijk geacht, nu de Fransche Kamer een wet heeft aange-nomen, waarbij jaarlijks 280000 Afrikaansche troepen ge-licht zullen worden.

De secretaris-generaal van het ministerie van oorlog-generaal Sorigny, heeft een diepgaande studie gemaakt van alle plannen en projecten en in samenwerking met het ministerie van openbare werken is eindelijk besloten tot een lijn, die vrijwel loodrecht in noord-zuidelijke richting zal loopen en bij Oran in Algerië zal beginnen. Het voor-loopig eindpunt wordt Boerem aan de Niger, een afstand van ruim 2000 K.M. van Oran. Te Boerem wordt een spoor-wegbrug over de zeer breede rivier gebouwd, en als die gereed is, zal de lijn doorgetrokken worden tot Wagadoe-goe (Fransch West Afrika), welke plaats een ideaal knoop-punt vormt voor de ook van Engelse zijde geprojecteer-de lijnen in het dal van de Niger, en waardoor binnen een tiental jaren de Fransche en Engelse koloniën aan de Westkust, Guiana, Kameroen, Sierra Leone enz. door een netwerk van spoorwegen zullen verbonden zijn.

Het werkplan bevat ook interessante gedeelten met het oog op het benniten van de meest moderne hulpmiddelen. Den 15 November zou een eskader van 8 vliegtuigen Senia verlaten, onder bevel van luitenant Paolacci, die reeds ver-schillende tochten in 't gebied van Oran volbracht heeft. De opdracht van dit eskader omvat de verkenning van de vallei van Sagoera, Adrar, Tocot, zoolwel ten bate van de te verrichten spoorwegwerkzaamheden, als tot het vinden van geschikte landingspunten voor de vliegtuigen, alsmede het maken van fotografische opnamen van de streek, waar-door de lijn Colomb-Bechar-Tocot zal loopen, waarvoor een strook is te overzien van 600 K.M., met een breedte van 5 à 10 K.M.

Vijf militaire rups-auto's werden verwacht, bestemd om de vliegtuigen onder weg van het noodige te voorzien of bij te springen. Er zijn ook voorraadplaatsen ingericht en in Beni-Abbes is een hangar met ijzeren dak opgericht.

De nu ingetreden tijd is daar de gunstigste voor den vliegdiens, men denkt een vijftal maanden aan het werk te blijven. Dit zal in de wintermaanden van 1924—25 her-vat, en, naar men hoopt, zal 't dan voltooid worden.

De Fransche minister van koloniën over koloniale politiek.

Den 5en November hield de heer A. Sarraut, minister van koloniën, bij gelegenheid van den aanvang der lessen aan de „Ecole Coloniale” te Parijs een rede. Uit den tekst, zoodat deze is opgenomen in *La Dépêche Coloniale* van 6 dezer, geven wij de zinsnede weer, waarin de minister het hedendaagsche begrip „colonisation” karakteriseerde.

Tegenwoordig kan zich inderdaad, voor het ernstig we-reldgericht, maar een oppvatting staande houden van het recht en van het ondernemen in het verre land. Haar formule is: „de kolonisatie, werk van menschelijke samen-

„SALLANDIA”

(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)

LINOLEUMWAS - WRIJFWAS

DE BESTE

CHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA”, ZWOLLE

BESCHIKBAAR.

Haagsche Steenkolen-Maatschij
 voorheen J. KEMPS
 Hofleverancier
 Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
 Den Haag Tel. H. 107

Lunchroom
DE OUDE VETTE HEN
 DEN HAAG bij het Stadhuis

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512
 DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN
 DÉPÔT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

boorigheid." Wil de koloniale politiek gewettigd blijven, dan moet zij de groote daad blijven, waardoor een edel beschavingsstrevende, de onbillijkheden der natuur willende opheffen en verbeteren, zich voorneemt tusschen de menschen en de zaken een staat van materiëlen en moreelen vooruitgang te scheppen, die de middelen om het algemeen welzijn te bevorderen, zal doen toenemen.

Politiestaking te Melbourne.

Te Melbourne, in den staat Victoria, de zetel van de regering van het gemeenbest Australië, staakt de politie wegens looneischen. Zaterdag 3 Nov. heeft een bende, bestaande uit duistere elementen, van deze staking misbruik gemaakt door het centrum der stad in bezit te nemen. Des avonds begon het hiermee, dat vreedzame burgers op het hoofd werden geslagen met leege bierflesschen, de spiegelruit der winkels werden ingeworpen en de religiesmaakkers eigenden zich den inhoud toe van juweliers- en kleedingwinkels. Uit een geweerwinkel werden wapens gestolen, honderden gebouwen werden beschadigd en het straatverkeer werd verlamd. Vrouwen zoowel als mannen namen aan de plunderingen deel. Tal van stakende politiemannen die den ernst van den toestand zagen, kwamen de autoriteiten te hulp, terwijl matrozen van de oorlogsschepen eveneens assistentie verleenden, maar het was middernacht voor de orde hersteld was.

Twee mannen werden gedood en meer dan honderd personen werden in de ziekenhuizen opgenomen. Er hadden vijftig à zestig arrestaties plaats, meest jongelieden onder de dertig.

De regering van den staat Victoria heeft het politiebezicht in Melbourne toen in handen gesteld van een burgerwacht.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

In de Concept-Notulen der laatste H.B.-vergadering (zie het vorig No.) staat abusievelijk, op pag. 13 dat Mevrouw v. Schuyt het voorstel Calkoen heeft ondersteund. Dit H.B.-lid heeft integendeel tegen dat voorstel gestemd.

Van het Informatie-Bureau:

KLEIN-NOTARISEXAMEN.

(Herplaatsing wegens misstelling.)

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 No. 100 (Staatsblad No. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notaris-examen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand December 1923, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof naar te lande vertoovende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van f.30 verschuldigd zal zijn. Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 21 November a.s., met opgave van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Heerenstraat 25, Zeist), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der rijksnotarismeesters.

s-Gravenhage, 5 November 1923.

Namens de Commissie,
 De Voorzitter,
 Mr. J. J. HAGEN.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat hijs gelegenheid tot mededinging:

- a. Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs (voor onderwijzeres hoofdakke vereischt).
- b. Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
- c. Opzichter werkplaats voor afd. instrumentmakerij bij dien dienst der Staatsspoorwegen.
- d. Technicus voor electro-zwakstroom bij den dienst der Staatsspoorwegen (leider spoorwegtelegraafdienst).
- e. Instrumentmaker voor de spoorwegelectrificatie.
- f. Officier van gezondheid 2de klasse in vasten of tijdelijken dienst.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen,

kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeling, onderafdeling A.B. (voor de betrekkingen genoemd onder a t/m e) en tot de 8ste afdeling (voor de betrekking onder f).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

G. A. de Mol, Julianastraat 32, Wageningen, als landbouwconsulent.
 Mr. H. W. Nolting, van Boetzelaerlaan 95, Den Haag.
 Mr. G. Chr. Weidner, Laan van Nieuwoosteinde 53, Voorburg, beiden als rechterlijk ambtenaar.

Van de Afdeling Amsterdam:

Dinsdagavond 6 Nov. l.l. hield deze afdeling in het gebouw van de Burgerwacht een lezing met lichtbeelden zang en dansdemonstratie over „De Javaansche danskunst” door R. S. Hardiodiringgo. Bij ontstentenis van den Voorzitter, den heer Calkoen, opende de heer L. D. Petit, Secretaris der afdeling, den avond met een inleidend woord tot de aanwezigen en den spreker en wekte hij diegenen die nog geen lid waren van Oost en West op om zich bij de Vereniging aan te sluiten om daarna het woord te verleen aan den spreker. Deze ving aan als volgt:

„Voordat ik ga beginnen met mijn lezing over het „Javaansche Tooneel” in verband met den godsdienst zij het mij vergund u geachte toehoorders en toehoorders er opmerkzaam op te maken dat ik hier als een Javaan spreken moet in een taal die niet de mijne is, in uwe moedertaal, welke ik niet goed machtig ben, met welke omstandigheid ik u allen vriendelijk verzoek bij de beoordeeling ervan, wel rekening te willen houden. Schroom en vreugde hebben mijn hart vervuld hier voor u allen te mogen spreken.

Schroom, omdat een bange gedachte mij bezighoudt, of ik wel in staat zal zijn om u een duidelijke verklaring te geven van het onderwerp, dat ik gekozen heb: dus of mijn krachten daartoe niet te kort zullen schieten.

Vreugde, omdat mij het voorrecht geschonken is om u voor te lichten over ons Javaansch tooneel en in verband daarmee over de Javaansche danskunst. Immers hiermede heeft men het mij mogelijk gemaakt om mijn land een dienstje te bewijzen. Althans om een steentje bij te dragen tot den opbouw van het ideale kunstgewrocht, dat heet „Associatie tusschen Oost en West”.

Associatie tusschen Oost en West is alleen mogelijk, indien en het Oosten en het Westen door goed begripen elkander beter leeren waardeeren.

Dit kan slechts geschieden door ernstige samenwerking heiderzijds om zooveel mogelijk wanbegrip en misverstand uit den weg te ruimen. Misverstand vooral, omdat er van het Westen even goed als van het Oosten dikwijls dingen door leeken worden verkondigd, die er toe aanleiding geven. Die dus zoo niet een misplaatste minachting dan toch zeker een onjuist begrip van den waren toestand verwekken, en dat alles uit onwetendheid. Hoevele Westerlingen zijn er niet, die 15 à 20 jaar in Indië zijn geweest, misschien nog langer, en die toch maar een heel weinig besef hebben van de Javaansche cultuur om hiervan niet te spreken, dat zij heelemaal niet weten, dat er wel een Javaansche beschaving bestaat. Zij oordeelen het Javaansche volk naar de menschen met wie zij uit hoofde van hun werkzaamheden dagelijks in aanraking komen, dus met de koelies en de mandoers: het zal dus gelijk zijn als ik hier het Hollandsche volk naar de gewone arbeiders oordeel.

Het is immers eenzijdig en onbillijk niet waar?

Mag ik hier een oordeel vellen over de Westersche muziek in het algemeen, indien ik niets anders heb gehoord dan de straatorgels? Heb ik het recht om mij uit te laten of te ergeren over de Westersche dansen, die daar in steegjes en in café's in de oude stad worden uitgevoerd door meisjes, jongens en volwassenen onder die verschrikkelijke orgelbegeleiding. Immers niet, nietwaar?

Het zou anders een bewijs zijn van mijn kortzichtigheid, mijn bekrompen opvatting en vooral van dit vreeselijk woord „eigenwaan” of „rassenwaan”. Dan zou ik immers met minachting spreken over de Westersche kunstuitingen. Ging het over de muziek dan zou ik zeggen: „Bedoelt u soms dat gepfep, gekraak en gerommel van de orgels? Ging het over den dans, dan zou ik daarbij wellicht bewegingen maken met mijn buik en beenen, als iemand die aan een toeval leed. Hoevele Westerlingen zijn er niet, die op zulk een wijze over onze Javaansche kunstuitingen spreken. Moeten zij b.v. vertellen over den Javaanschen dans, dan maken zij daarbij hoofd-, arm- en beenbewegingen van iemand die een aanval krijgt van beroerte, tot groot vermaak van de omstanders. Nietwaar oom of neef is 15 à 20 jaar in Indië geweest. Eindconclusie dus, hij zal het weten, wat en hoe de Javaansche dans is. Natuurlijk gaan zij oververtellen aan vrienden en kennissen wat zij van oom of neef uit

DE

„ADI POESTAKA”

UITGEVERS-MIJ EN
 ALGEMEENE BOEKHANDEL

Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage

levert

**ALLE WERKEN
 OP ELK GEBIED**

Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en Moderne Europeesche Talen

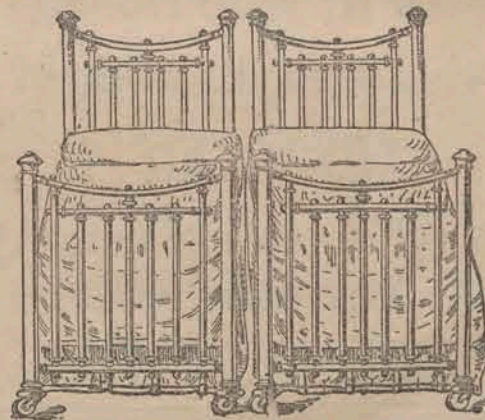
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 4420

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8 1/2 tot 6 uur.

LEDEN VAN DE VER. „OOST EN WEST”

hebben op vertoon van hun Lidmaatschapskaart toegang tot de Clublokale Restaurant en Leeszaal van de Amsterdamsche Burgerwacht, Singel, hoek Vijzelstraat Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de Afdeling Amsterdam der Vereeniging Oost en West aantreffen.

A. L. KLAASSEN

Kleermaker

THOMSONLAAN 9 DEN HAAG

TELEFOON M. 5234

BESCHIKBAAR.

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar

BESCHIKBAAR.

FIRMA J. ASJES Ez.

CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK

ALKMAAR

BOUW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR
.....PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24)
I verschenen de volgende belangrijke, rijk geïllu-
streerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche kunst.
- S. KALFF, Iets over Blitar.
- Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer in Europa.
- Dr. J. I. PAERELS, De Katoen-cultuur. De cultuur van Gambir in den Indischen Archipel.
- P. B., Boefan's Expositie.
- Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van Nederlandsch-Indië.
- Prof. Dr. PH. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene oude beschrijving van Indië en China.
- hr. B. C. C. M. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores) met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
- Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's binnenland.
- V. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden Kisar, Leti en Roma.
- Z., De Sultan van Boeloengan.

troefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

Indië gehoord hebben. Zoo breidt zich het verkeerde idee van den Javaanschen dans uit.

Ik neem hier den Javaanschen dans als voorbeeld. Ik kan natuurlijk nog andere voorbeelden noemen om het u nog duidelijker te maken, hoe verkeerd, hoe bekrompen en slecht zulke oordeelvellingen zijn. Echter het ontbreekt mij aan tijd en gelegenheid om hierop verder in te gaan. Genoeg zij het te vermelden dat zulk een oom in de suiker of neef in de rubber heelemaal niet medewerkt voor de Associatie-idee.

Gelukkig zijn er ook nog anderen, die door hun omgang met de aristocraten uit de hoven van Solo en Djoeja een goed en juist begrip hebben van de Javaansche beschaving.

Hierna volgde nog eene causerie over het huiselijk leven der Javanen en de opvoeding der kinderen, waarna de eigenlijke vertooring een aanvang nam, welke door het talrijk gehoor met groote belangstelling en ingenomenheid werd gevolgd.

Het was een schoone, zeer welgeslaagde avond. De heer W. C. Bonebakker, bestuurslid der afdeling sloot, met een woord van dank, dit samenzijn, dat ongetwijfeld weer iets heeft bijgedragen tot de versterking van den band tusschen Nederland en zijn schoone Overzeesche Gewesten.

Van de Afdeling Breda:

Zaterdag 3 Nov. hield de Heer W. Meijer, Bibliothecaris onzer afdeling, geheel belangeloos ten behoeve der H. B. S. club „Rood Wit” in de hovenzaal van de Beurs van Breda een causerie over Nieuw Zuid-Guinea en zijne bewoners.

Met groote aandacht werd de boeiende rede door het talrijk opgekomen, jeugdig gehoor, gevolgd.

Allereerst noodigde de spreker de hoorders en hoorde-ressen uit, om met hem in gedachte vanuit Ambon een reisje naar Noord- en Zuid-Guinea te maken, waar spreker gedurende verscheidene jaren als inspecteur van het Onderwijs geplaatst was. Uit den rijken schat zijner herinneringen puttend, beschreef spr. de zeer typische eigenaardigheden en weinige geestelijke ontwikkeling der bewoners van die eilandengroep. Op keurige, soms humoristische wijs werd het leven en bestaanswijze der Papoeas beschreven. Spreker toonde aan, de groote moeilijkheden die te overwinnen zijn na het invoeren van geregeld onderwijs, het stichten van scholen, de verzorging der zieken, de handhaving der orde enz. Groot was in dezen de steun der Missie.

Aan de hand van een kleine ethnographische verzameling werd een en ander verduidelijkt.

Met een woord van dank van den Voorzitter van „Rood Wit”, en van de Presidenten der afdeling Breda, werd deze alleszins geslaagde voordracht besloten.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Vrijdagavond, 9 November, hield de Heer P. J. Zärcher, in de bovenzaal van de Oranje-Sociëteit zijn aangekondigde lezing. Spreker had tot onderwerp gekozen: „De Schoonheid en den Rijkdom van Indië, getoetst aan onze kennis en belangstelling.”

Zijn rede inleidend gispte spreker ten eerste de belangstelling, die het Nederlandsche Volk (niet) betoont voor zijne schoone en rijke koloniën, alsook de geringe kennis, die het van dat uitgebreide eilandrijk bezit. Spreker was over beide slecht te spreken en wees op de tegenstrijdigheid, die sprak uit de waardeering voor dat bezit, dat niet ten onrechte door Multatuli vergeleken is bij een gordel van Smaragd, en het bezit, belichaamd in bijv. een kostbare paalen-coillier waarvan men zich, voor zoover het de waarde betreft, wél direct op de hoogte stelt of doet stellen. De spreker was dan ook van oordeel, dat dit bezit, dat nog veel waardevoller en belangrijker schooner is, in de allereerste plaats en in nog ruimere mate aanspraak dient te maken op die belangstelling.

Dan gaat spreker over tot eene beschouwing van het schoone van Indië, in welk verband hij, ter onderstreping van het gesprokene, eenige fragmenten doorleest uit zijn werk: „Indië in den Spiegel van den Oceaan”, destijds als feuilleton in het Koloniaal Weekblad verschenen.

In het tweede gedeelte zijner voordracht wijst spreker op het gevaar, dat gelegen is in die groote nationale onverschilligheid en hij waarschuwt ernstig voor de gevolgen. Hij schildert zijn geboor de sombere toekomst af, die het Nederlandsche volk eens wachten zal, als die waarschuwing, die zoo ernstig opklinkt, in den wind zal worden geslagen en hij wijst eenige voorbeelden, in abstracto, aan. „Laat ons er toch voor zorgen, roept hij uit, dat wij niet komen in de rij der verarmde „Hidalgos” die droevige figuren, die dóór hun Koloniën iets waren en na het verlies daarvan voor goed ten onder zijn gegaan.”

Als middel om ons voor die ramp te behoeden, acht

BESCHIKBAAR.

spreker, zich stellend op idealistisch standpunt, in de allereerste plaats noodig, dat het volk onderwezen wordt in de kennis van Indië. Deze moet in de toekomst een intregend deel uitmaken van zijn opvoeding, want door die kennis gelooft spreker te zullen geraken tot den zuiveren toestand dat Indië, beter dan nu nog, kan worden geregeerd door mannen door het Volk zelf daartoe uitgeverken en tot die taak geroepen. Kennis, meent hij, is alles en als de kennis er is, komt de belangstelling er ook wel. Dien weg moeten wij uit. En om tot dat doel te geraken, moeten wij aanvangen bij de jeugd. In dit verband doet spreker een beroep op zijn gehoor, om zich aan te sluiten bij het Indisch Onderwijs-Comité, dat in het leven geroepen en bestuurd door mannen van naam en bekwaamheid, den strijd tegen die thans nog ontbrekende factoren: Kennis en belangstelling, belangeloos heeft aangehouden.

Spreker eindigt zijn voordracht met voorlezing van het laatste hoofdstuk van zijn werk over Indië, waarmede hij bedoelt nogmaals den klemtoon te leggen op wat hij daarin noemt: de aanbiddelijke schoonheid van Indië.

Vóór en na de pauze werden lichtbeelden vertoont, ter verduidelijking van het gesprokene.

De groote zaal was geheel bezet. Jammer echter, dat de spreker het grootste gedeelte van den avond vulde met het voorlezen zijner fragmenten, welke meerendeel reeds naar het publiek bekend waren en waardoor de belangstelling na de pauze zichtbaar verflauwde. Aantrekkelijker ware het geweest, wanneer spreker het aangekondigde onderwerp meer in den vorm van een voordracht, dan voortdurend in een lezing had gehouden.

Mutaties van 7 tot 14 Nov. 1923.

Nieuwe leden.

- N.V. Hotel Zeiler te Baarn (afd. Utrecht) f 5.—
- W. A. Pérks, Utrecht, Amsterdamsche Weg 14bis. f 5.—
- Boekhandel A. T. van Hooydonk, Nijmegen, Molenstraat 62. f 5.—
- G. G. van Kleeff, Pensionhouder, Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 33. f 5.—
- E. J. Weijnschenk, Scheveningen, Parkweg 17.
- Mevrouw N. Jongkind-Lieffinc, Amsterdam, Pension Bakels, De Lairessestraat, f 5.—
- Mej. W. Lampen, Amsterdam, Valeriusstraat 100. f 5.—
- Mej. K. Seeligman, Amsterdam, Linnaeusparkweg 13. f 5.—
- J. J. Korndorfer, Amsterdam, Paterstraat 35. f 5.—
- D. A. de Rooy, Amsterdam, Amstel 240. f 5.—
- J. van Bendegom, p.a. den Heer Tiggelaar, Amsterdam, Elisabeth Wolfstraat 10 II. f 5.—
- C. J. Ferrée, Amsterdam, de Lairessestraat 16 boven. f 5.—
- F. C. Brandon, Amsterdam, van Breestraat 58. f 5.—

Nieuwe Begunstigers.

- Mej. S. M. Riese, Amsterdam, p.a. Koloniaal Instituut.
- Mej. M. Schiff, Amsterdam, Plantage Middenlaan 15.
- Mej. J. M. Uilenburg te Amsterdam.

Adresveranderingen.

- E. Zeiler, Directeur Plantage „Zorgvliet”, van: Suriname naar: „Hotel Zeiler”, Baarn. f 5.—
- J. E. H. Heins, O.-I. Ambt. m. v. van: Den Haag, Weteringplein 17 naar: Assen, Parallelweg 59.
- M. J. Cornelius, Ass.-Resident, van: Villa Holterberg bij Holten naar: Den Haag, Obrechtstraat 436. f 5.—
- W. J. Cohen Stuart, oud Minister v. Marine, van: Scheveningen, Dirk Hoogenraadsstraat 224 naar: Hotel Lisbonne, 9—11 Boulevard Victor Hugo te Nice (tijdelijk adres).
- A. D. E. Abendanon, Den Haag, van: Van Aerssenstraat 272 naar: Groot Hertoginnelaan 86.
- G. Krays, van: Curaçao naar: Den Haag, p.a. Ch. A. A. de Bous, Laan v. Meerdervoort 107.
- Mejuffrouw L. Dom, van: Nijmegen, St. Annastraat 119 naar: Buitenland.
- W. A. G. Perks, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Rijnsburgerweg 14 naar: Weltevreden, Dep. B. B.
- J. E. Bijlard, Administrateur Dep. v. Fin., van: Den Haag, Malakkastraat 133 naar: Weltevreden, Dep. v. Financiën.
- G. L. van Zuijlen, Ass.-Resident, van: Den Haag, Buys Balloisstraat 41 naar: Weltevreden, Dep. v. B. B.
- H. Polak, Ass.-Resident, van: Weltevreden, Dep. B. B. naar: Sibolga (res. Tapanoeili).
- A. Vrolijk, Afdelingshoofd P. en T., van: Cheribon naar: Weltevreden, Tandjonglaan 16, Nieuw Gondangdija.
- Ch. J. R. Both, Wd. Inspecteur Middelb. Ond., van: Soerabaya naar: Weltevreden.
- A. A. Th. Fortgers, Militair Apotheker Ie kl., van: Bandoeng-D. v. O. naar: Hotel Brunet, Kaliasin te Soerabaya.
- W. M. Guldenaar, Adj. Insp. P. en T. naar: Bankong 13, Semarang.
- M. Binger, van: Haarlem, Nieuwe gracht 57 naar: Amsterdam, Pieter de Hoochstraat 88. f 5.—

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen baveogd is,
beschouwt men Aambeienzalf van
broeder Benedictus als het eenigst,
nooit falende middel. Prijs p. p. 11.—
Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineren; logeeren f 1,50. noenmaal f 0,75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HETTING, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankkosten.
  - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.
  - No. XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankkosten.

Serie I.

- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Sukernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heereendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De hoeschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
2. Het Javaansch tooneel.
3. Het spoor- en tramwezen in Nederlandsch-Indië.
4. De theecultuur op Java.
5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
6. Een doode taal in Indië.
7. De inlandse dorpsgemeenschap op Java.
8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
9. De Javanen gelijk bij schijnt en is.
10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

- No. 1. Over Bali en zijne bayonnes.
2. Bevolking in Nederlandsch-Indië.
3. Klunderchinniteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

- No. 5. Nederlanders in Indië.
6. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
8. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdveriegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (zotel Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en-
vrachtgoederendienst.

BESCHIKBAAR.

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de
Directiën te Amsterdam en te Batavia.

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG

AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ.,
UIT DE PLATEELBAKKERIJ
„ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gave overkomst

Firma JOS. BROUWERS

Wijnhandel

Kantoor:

Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in

ROYAL BARSAC

Grand Vin Etampé

à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Superieur

à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S MEUBILEER.MIJ.

MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

DEN HAAG

NOORDEINDE 64c

TELEFOON H. 1076

ROTTERDAM

WESTNIEUWLAND 13

TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAN”

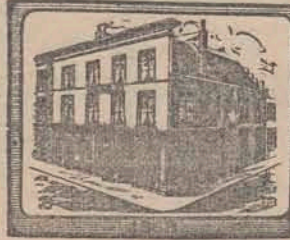
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

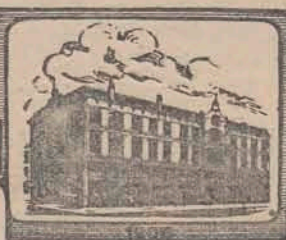
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels

Bach

Werelamerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest
bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

AFZONDERLIJKE NUMMERS van dit blad zijn à f 0.20
verkrijgbaar aan de Spoorweg-Kiosken te Alkmaar, Amersfoort, Amster-
dam (1e en 2e perron), Apeldoorn, Bussum, Den Haag (H. S.), Gorin-
chem, Haarlem, Hilversum, Leiden, Rotterdam (Maas en Hofplein), Tiel.
Daarenboven te 's-Gravenhage in **HILLEN'S** Sigaren-
Magazijn, Prinsestraat 134 en Goudenregenstraat hoek Laan
v. Meerdervoort, en bij de Uitgevers: Nobelstraat 20.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

**DAMES-, JONGEDAMES-
en
KINDERKLEEDING**
in
grootste verscheidenheid

BESCHIKBAAR.

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg 95
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg